

BIJENKOMST OP VRIJDAG 18 APRIL 1952 TE ASSEN

Voordracht gehouden voor de Vereniging ter beoefening
van de Krijgswetenschap

door

Kolonel van de Generale Staf J. H. COUZY

Voorzitter: Z. E. Luitenant-Generaal M. R. H. CALMEYER

De Voorzitter:

Ik open deze bijeenkomst van de „Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap”, waarop zal spreken de Kolonel van de Generale Staf J. H. Couzy over „Rivierverdediging en verdediging op brede fronten”.

Ik heet U allen welkom en in het bijzonder de Commandant van de 1e Divisie tevens Bevelhebber in de 4e Militaire Afdeling, de Generaal-Majoor Dürst Britt en de garnizoenscommandant van Assen de Kolonel Lindeboom.

Het is voor de Vereniging de eerste maal, dat een bijeenkomst wordt gehouden te Assen. Toen wij verleden jaar het programma opmaakten voor deze winter — het is een beetje vreemd met dit mooie weer over winter te spreken — meenden wij goed te doen, ook een bijeenkomst te houden in een zo belangrijk garnizoen als Assen en wij hebben daarvoor het onderwerp van hedenavond gekozen, waarvoor wij in dit garnizoen der Koninklijke Landmacht bijzondere belangstelling konden verwachten.

Ik geef thans het woord aan de Kolonel Couzy.

1. INLEIDING

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heren,

De gelegenheid mij hedenavond geboden over dit onderwerp mijn gedachten en opvattingen te kunnen uiteenzetten, stel ik op hoge prijs. In het bijzonder geldt dit voor de verdediging op brede fronten, waarover ook de buitenlandse voorschriften geen of onvoldoende uitsluitel geven, terwijl andere publicaties over dit vraagstuk slechts sporadisch verschijnen. Waarschijnlijk mede tengevolge daarvan geeft de verdediging op brede fronten nog al eens aanleiding tot vreemdsoortige opvattingen. Voor vele onoplosbare vraagstukken wordt deze verdediging als het patent-geneesmiddel aangeprezen, terwijl dikwijls hij, die deze oplossing zo gemakkelijk aangeeft, geen duidelijk beeld voor ogen heeft van hetgeen zij eigenlijk inhoudt. En met hem vele anderen.

Wellicht verwondert het U, dat hedenavond de rivierverdediging en de verdediging op brede fronten in één voordracht worden behandeld. Ik hoop in mijn betoog U te kunnen tonen, dat zij op verschillende punten nauw zijn verwant, somtijds zelfs identiek zijn. Zo moet voor de indirecte rivierverdediging en voor de verdediging op brede fronten aan zelfde voorwaarden worden voldaan.

2. DE ONTWIKKELING DER RIVIERVERDEDIGING

a. *Algemeen*

Zoals te doen gebruikelijk zal ik mijn beschouwingen over de rivierverdediging aanvangen met haar ontwikkeling. Ik doe dit evenwel niet uitsluitend om mij te houden aan de geijkte vorm, maar ook omdat naar mijn oordeel de thans geldende tactische opvattingen gemakkelijker en beter kunnen worden begrepen door het kennen der voorafgaande evolutie.

Het grondbeginsel, dat slechts de aanval de beslissing kan brengen, geldt uiteraard onverkort voor riviergevechten. Rivieren, kanalen, e.d. vormen echter geheel andere hindernissen dan versperringen, mijnenvelden, enz. De laatsten toch kunnen worden vernield en opgeruimd, terwijl zij na eenmaal te zijn doorschreden geen beletselen meer vormen voor verdere operatiën. In tegenstelling daarmee kan een rivier of kanaal niet worden vernield noch worden opgeruimd. Ook nadat zij is overschreden, blijft de rivier nog steeds een hindernis, welke de operatiën belemmert, terwijl zij tevens een kwetsbaar punt in de gemeenschappen blijft vormen. Deze verschillen oefenen uiteraard grote invloed uit op het gebruik van deze bijzondere hindernis door de verdediger.

De aanvaller heeft het initiatief, zodat hij bepaalt waar en wanneer de rivier zal worden overschreden. Hij zal trachten de verdediger te misleiden over tijd en plaats van de eigenlijke overgang door het leggen van rookschermen, het uitvoeren van schijnovergangen en demonstraties. In de loop der eeuwen is dan ook een goed voorbereide en uitgevoerde rivierovergang nimmer mislukt, d.w.z. het overtrekken van de waterhindernis is steeds geslaagd.

b. *Directe of passieve rivierverdediging (schets nr. 1)*

Uiteraard wenste men zoveel mogelijk voordeel te trekken uit de aanwezige waterhindernis. Zo was het voordelig indien men het water kon bestrijken met zoveel mogelijk wapenen. Hierdoor toch was het mogelijk de aanvaller verliezen toe te brengen in de voor hem moeilijkste en kwetsbaarste ogenblikken, n.l. het overtrekken van het water. De overgaande troepen konden dan geen of slechts een beperkt gebruik van hun wapenen maken. Met dit oogmerk stelde men oorspronkelijk de voor de verdediging beschikbare krachten onmiddellijk achter en langs de rivier op.

Bij deze wijze van verdedigen deden zich al spoedig twee ernstige nadelen gevoelen. In de eerste plaats leidde deze wijze van groeperen tot een lang uitgerekte, ondiepe opstelling. Een dergelijke, z.g. cordonopstelling was — en nog steeds is — overall even zwak. De aanvaller had het initiatief, zodat hij door zijn krachten te concentreren op bepaalde punten deze opstelling op nage-noeg elke plaats gemakkelijk kon doorbreken.

Daarnaast hadden de legers — tot in de vorige eeuw — slechts een beperkte sterkte, waardoor zij slechts beperkte fronten konden innemen. Beschikte de aanvaller over voldoende inlichtingen en wist hij zijn eigen voornemens enigszins te versluieren dan viel het hem dikwijls niet moeilijk zijn overgang te volvoeren buiten het bereik van de verdediger.

Bij het nagaan van de mogelijkheden om deze nadelen te beperken of geheel te veronzijdigen kwam men tot de

c. Indirecte of actieve rivierverdediging (schetsen nr. 2 en 3)

Deze eeuwenoude vorm van rivierverdediging, als zoveel door Napoleon opnieuw vastgelegd, heeft zich sindsdien nog ruim een eeuw, n.l. tot in de Eerste Wereldoorlog, nagenoeg onverkort kunnen handhaven.

Bij deze wijze van verdedigen wordt het passieve afwachten overboord geworpen om plaats te maken voor aanvallend optreden. Dit laatste bestaat uit het aangrijpen van de aanvaller gedurende het moeilijkste gedeelte zijner operatie, n.l. tijdens de overgang. Om succes te kunnen bereiken tegen een sterker tegenstander wordt voor dat aangrijpen het voor de aanvaller ongunstige ogenblik gekozen, dat zijn troepen tactisch zijn gescheiden door de rivier.

De uitvoering dezer verdediging kan op twee wijzen geschieden en wel door optreden op de vijandelijke of op de eigen oever. In beide gevallen plaatst de verdediger zwakke krachten op de eigen oever aan en onmiddellijk achter de rivier, welke tot taak hebben het verschaffen van inlichtingen over en het tijdig waarschuwen tegen de vijand, alsmede het vertragen van overgaande en overgegene vijand.

Wordt een aanvallend optreden op de vijandelijke oever beoogd dan worden aldaar sterke bruggenhoofden — z.g. offensieve bruggenhoofden — gevormd, welke veelal reeds in vreedstijd worden voorbereid en bevestigd. Voorbeelden hiervan vormen de vestingen Luik en Namen aan de Maas. Trekt de aanvaller over de rivier dan worden, nadat een gedeelte zijner troepen de rivier heeft overschreden, de nog niet overgegene troepen uit de bruggenhoofden in de flank of de rug aangegrepen, terwijl zijn verbindingen worden bedreigd, zo niet worden afgesneden (schets nr. 2). Heeft dit optreden succes dan komen daardoor zijn reeds overgegene troepen in de lucht te hangen. Vooral in de tijd van het z.g. magazijnstelsel heeft een dergelijke bedreiging dikwijls een beslissende invloed uitgeoefend.

Bij het opereren op de eigen oever wordt de hoofdmacht voor de aanval bestemd, waarbij zij zodanig achter de rivier wordt opgesteld, dat zij de overgegene aanvaller op elke plaats en tijdstip kan aangrijpen. Ook hiervoor wordt weder het voor de aanvaller ongunstige ogenblik gekozen, dat zijn troepen de rivier nog slechts gedeeltelijk hebben overschreden (schets nr. 3).

De indirecte verdediging heeft inderdaad enige grote bezwaren van de directe verdediging ondervangen, doch ook zij geeft niet de ideale oplossing. Ook aan haar kleven bezwaren, de oorlogvoering kent nu eenmaal geen ideale oplossingen.

Voor de legers van beperkte sterkte, welke over voldoende tijd en ruimte voor de manoeuvre beschikken, biedt deze wijze van verdediging verschillende voordelen boven de directe verdediging.

Evenwel zal de aanvaller trachten met behulp van goede inlichtingen en misleiding op een niet verwacht punt, buiten het onmiddellijk bereik van de verdediger snel over de hindernis te trekken, zodat zijn overgang is voltooid vóór de verdediger kan ingrijpen. Dergelijke verrassingen zijn dan ook vroeger niet uitgebleven.

Daarnaast stelt de uitvoering der indirecte verdediging hoge eisen aan de besluitvaardigheid van commandanten en de geoefendheid der troepen. Ondanks haar voordelen boven de directe verdediging heeft zij deze dan ook niet geheel kunnen verdringen.

d. Invloed van de Eerste Wereldoorlog

In de Eerste Wereldoorlog werden massalegers in het veld gebracht, terwijl de kracht van het moderne vuur — welke gedurende die oorlog voortdurend toenam — voor het eerst duidelijk tot uiting kwam, door welke invloeden de bewegelijkheid verminderde. Het zal U dan ook niet verwonderen dat daardoor grote invloed werd uitgeoefend op de rivierverdediging, in het bijzonder de indirecte.

In vroeger dagen waren de dracht en uitwerking van het vuur, in het bijzonder ook van de artillerie, zeer beperkt, waardoor een offensief bruggenhoofd vrij klein kon zijn. Voor het volledig veilig zijn van één verbinding over de rivier was in de tijd van Napoleon een diepte van 3 km voldoende. Na 1918 werd voor de bescherming van een dergelijke verbinding een diepte van 15 km vereist, hetgeen wil zeggen een omtrek van 40 à 50 km.

Voor de verdediging van een zodanig bruggenhoofd zijn veel troepen nodig (5 à 6 divisien). Zijn deze troepen tevens bestemd voor offensief optreden uit het bruggenhoofd dan moet aan dit laatste een grondige hergroepering vooraf gaan. Hierdoor zal de mogelijkheid de vijand op het juiste — dus voor hem kwetsbaarste — ogenblik aan te grijpen praktisch verloren gaan. Worden voor het offensief optreden afzonderlijke eenheden bestemd, waardoor de tijdrovende hergroepering kan worden ontgaan, terwijl de verdediging van het bruggenhoofd blijft gewaarborgd, dan vergt deze wijze van optreden zoveel troepen, dat de vraag rijst waarom eigenlijk tot de verdediging is overgegaan.

Maar ook dan zelfs zal het niet eenvoudig zijn op het juiste ogenblik uit te breken. Want al ruimt de aanvaller het bruggenhoofd niet op alvorens zijn rivierovergang aan te vangen, of kan hij dit niet opruimen, dan zal hij het toch altijd tijdig insluiten. Het offensief moet dan beginnen met het doorbreken der insluitende troepen, welke zich reeds in het terrein hebben vastgezet. Bovendien zal de aanvaller als eerste voorbereiding voor zijn operatie zorgen voor het verkrijgen van het luchtoverwicht boven de rivier en de naaste omgeving. Hierdoor wordt de verdediger gedwongen elke hergroepering van enige omvang, elke verplaatsing of gereedstelling van eenheden ter sterkte van een bataljon of groter bij duisternis uit te voeren.

Tengevolge van de tijd, nodig voor het voorbereiden, samentrekken en gereedstellen der voor het uitbreken benodigde grote eenheden, is de kans aanmerkelijk kleiner geworden de aanvaller op het juiste ogenblik te kunnen aangrijpen. Daarentegen is het gevaar gestegen, dat de aanvaller na het slagen zijner overgang op zijn beurt de verbindingen over de rivier van de verdediger bedreigt en eventueel zelfs de bruggenhoofden afsnijdt. Deze toegenomen bedreiging dwingt de verdediger meer troepen te bestemmen voor de frontale verdediging van de rivier, welke troepen moeten worden onttrokken aan de voor het offensief bestemde krachten.

Ook op de indirecte verdediging op de eigen oever heeft de ontwikkeling gedurende de Eerste Wereldoorlog een nadelige invloed uitgeoefend. De versterking der vuurkracht, de vergroting der drachten en het optreden der luchtmachtstrijdkrachten maken het noodzakelijk, dat om buiten 's vijands vuuruitwerking en waarneming te blijven de voor het offensief ingrijpen bestemde troepen meer naar achter en meer verspreid dan vroeger moeten worden opgesteld. De opmars en het gereedstellen dezer troepen zijn veel ingewikkelder — dus tijdrovender — en riskanter geworden. Hierdoor moeten de aan en achter de

rivier geplaatste troepen de overgaande en overgegene aanvaller krachtiger en langer kunnen vertragen. De hiervoor noodzakelijke versterking dezer troepen kan uitsluitend geschieden ten koste van de hoofdmacht. Door deze gewijzigde sterkteverhouding geraakt de gehele methode in het gedrang.

e. Na 1918

De ervaringen van de Eerste Wereldoorlog leiden tot het ontstaan van twee stromingen. Enerzijds wordt teruggegrepen naar de directe verdediging onmiddellijk aan en achter de rivier van eertijds, terwijl anderen — om de aan die directe rivierverdediging klevende nadelen enigszins te ontgaan — de oplossing zoeken in het inrichten van de hoofdweerstandsstrook op enige afstand — tussen 1 à 2 km — achter de rivier (schets nr. 4).

De motieven voor deze laatste opvatting zijn de volgende:

- (1) de overweldigende vuurkracht en -uitwerking maakt het de aanvaller mogelijk vóór de aanvang zijner eigenlijke overgang een zeer groot gedeelte der aan en onmiddellijk achter de rivier opgestelde vuurorganen van de verdediger uit te schakelen, m.a.w. reeds vóór de eigenlijke overgang het vuurplan van de verdediger grotendeels te desorganiseren;
- (2) de ligging van de hoofdweerstandsstrook op enige afstand achter de rivier plaatst de aanvaller voor de grote moeilijkheid de eigenlijke stelling — welke dan veel minder zal hebben geleden van zijn voorbereidend vuur — te moeten aanvallen, terwijl hij de rivier nog slechts gedeeltelijk heeft overschreden. Hierdoor zijn de beschikbare troepen, maar in het bijzonder de voorbereidings- en ondersteuningsmogelijkheden voor die aanval nog beperkt. Uiteraard worden voorposten aan de rivier geplaatst, terwijl de inrichting van de hoofdweerstandsstrook geheel is gegrond op het verkrijgen van een aaneengesloten vuurfront. Daardoor is zij niet dieper dan 2000 m, terwijl het offensief optreden geheel op de achtergrond blijft.

Het hoofdbezwaar van de aanhangers van het voeren der hoofdverdediging onmiddellijk aan de rivier tegen laatstgenoemde opvatting is, dat de rivier wordt losgelaten als onmiddellijke hindernis. Naar hun mening wordt daarbij verzuimd voldoende voordeel te trekken uit de kwetsbare toestand, waarin de vijand gedurende de overvaart verkeert, terwijl de rivier als hindernis in waarde inboet, aangezien zij onvoldoende wordt bestreken met vuur. Nog hoor ik als leerling aan de Hogere Krijgsschool mijn toenmalige Directeur zeggen: „Ik ga maar liever met mijn tenen in het water zitten”.

Hoewel onze oude gevechtshandleiding in deze strijdvrage heeft beslist ten gunste van de hoofdweerstandsstrook op enige afstand achter de rivier, zijn er tot 1940 verscheidenen de andere opvatting toegedaan gebleven.

3. DE HUIDIGE RIVIERVERDEDIGING

a. Algemeen

In het voorgaande ben ik vrij uitvoerig ingegaan op de ontwikkeling der rivierverdediging omdat naar mijn oordeel — zoals ik reeds in de aanvang zeide — de in een bepaald tijdvak geldende tactische opvattingen zich uit voorgaande hebben ontwikkeld.

De kennis van de doorlopen ontwikkelingsgang bevordert naar mijn mening in hoge mate een goed begrip der huidige opvattingen.

Het behoeft geen nader betoog, dat de thans voor de verdediging aanvaarde

beginselen mede een overwegende invloed uitoefenen. De beginselen voor de moderne verdediging leggen de nadruk op het agressief voeren daarvan, waarbij — zij het ook noodgedwongen — wordt aanvaard, dat het de aanvaller steeds zal gelukken de stelling binnen te dringen. Evenwel wordt getracht het vijandelijk doordringen in de stelling enigszins te leiden, terwijl de aanvaller in de diepte van de stelling wordt opgevangen, teneinde hem dan door vuur en tegenaanvallen te vernietigen.

b. Directe rivierverdediging (schets nr. 5)

Wanneer wij de regelen voor de moderne verdediging gaan toepassen op de rivierverdediging dan zien we, dat daarmee de directe of passieve rivierverdediging, zoals deze vroeger werd georganiseerd, grotendeels wordt uitgeschakeld. Wel moet het streven zijn zoveel mogelijk vuur op de hindernis te brengen — in het bijzonder van artillerie — doch evenmin als in de normale verdediging alle vuurorganen meer moeten kunnen deelnemen aan een aangesloten vuurfront vóór de frontlijn, vormt dit niet meer het overheersend beginsel. Hierin komt de moderne verdediging overeen met de inrichting van de hoofdweerstandstrook op enige afstand achter de rivier als vóór 1940, doch haar opbouw is logischer en beter aangepast aan de te verwachten aanvallen, waardoor zij beter voldoet aan de te stellen eisen. Niet alleen verwezenlijkt zij de bedoelingen van de vroegere gevechtshandleiding door een beperkte hoeveelheid troepen onmiddellijk aan de rivier — vroeger de voorposten — alsmede een totale diepte der opstelling van ten minste 5 km, doch bovendien is zij consequenter.

Naast het feit, dat de aanvaller in elk geval over de rivier komt, wordt tevens aanvaard, dat hij op verschillende punten de stelling zal binnendringen, waardoor het de verdediger beter mogelijk wordt de juiste tegenmaatregelen te nemen. Vooral wanneer het de verdediger enigszins gelukt het doordringen van de aanvaller te leiden, hebben de voorbereide tegenaanvallen veel meer kans van slagen dan de geïmproviseerde tegenaanval van vroeger.

Een krachtige directe verdediging achter een rivier wordt dan ook op dezelfde wijze opgebouwd als elke verdediging, waarbij de gunstigste naderingsmogelijkheden voor de aanvaller worden gevormd door de geschiktste overgangsplaatzen. De zich hierbij voordoende gelegenheid af te rekenen met een verouderde opvatting, welke nog steeds opgeld doet bij de beoordeling van overgangsplaatzen, wil ik mij niet laten ontgaan. Nog steeds hoort men verkondigen, dat een naar de zijde van de vijand uitspringende rivierbocht zich bij uitstek leent voor zijn overgang.

Dit nu is een overblijfsel uit de tijd van de beperkte dracht en vuuruitwerking der verschillende vuurwapenen, in het bijzonder de artillerie. In die tijd bood een dergelijke bocht het voordeel, dat de vuurwapenen zodanig rond de bocht konden worden opgesteld, dat een maximum uitwerking in het daarvoor omsloten terrein werd verkregen, waardoor de daarin opgestelde verdediger met vuur werd geneutraliseerd en geïsoleerd alsmede de eigen overgang met vuur werd ondersteund. De bocht werd met vuur omvat. Met de huidige drachten en vuuruitwerking heeft dit thans elke betekenis verloren. De geschiktheid van een overgangplaats wordt voornamelijk bepaald door de daarheen leidende en vandaar voerende wegen en de aanwezigheid van terreinen voor verzamelplaatsen en uitgangstellingen, alsmede de gesteldheid der oevers, breedte en stroomsnelheid van de rivier, enz.

Hierbij wil ik er nog op wijzen, dat de technische eisen en gesteldheid (geschiktheid) zelden de doorslag geven. De praktijk heeft uitgewezen dat de techniek nagenoeg alle eisen, welke de tactiek stelt, zal kunnen vervullen.

De aanwezigheid van een onvernietbare tankhindernis voor de stelling maakt het mogelijk de aan eenheden en onderdelen ter verdediging toe te vertrouwen gebieden groter te nemen dan normaal.

Volledigheidshalve wil ik vermelden, dat ook wel wordt voorgestaan de rivier midden door de stelling te laten lopen. Dit wordt vooral aanbevolen, wanneer de vijandelijke oever de eigen oever overheerst. Een dergelijke hindernis dwars door de stelling kan vooral waarde hebben voor de organisatie van de antitankverdediging. Evenwel zal deze oplossing slechts kunnen worden gekozen bij een rivier of kanaal van zodanige breedte, dat voor het overschrijden daarvan niet kan worden gesproken van een rivierovergang in de eigenlijke betekenis. In een dergelijk geval biedt een zodanige opstelling ontegenzeggelijk voordelen, daar het opvangen der doordringende tanks in de diepte van de stelling aanmerkelijk wordt vergemakkelijkt. Een waterhindernis van betekenis zal echter de stelling scheiden in twee delen, welke de aanvaller afzonderlijk kan opruimen. Een ingrijpen door tegenaanvallen in het vóór de rivier gelegen stelling gedeelte zal door die hindernis op het kritiekste ogenblik onmogelijk blijken, terwijl de later volgende eigenlijke vijandelijke rivierovergang slechts door een gedeelte der oorspronkelijk beschikbare troepen wordt tegengegaan.

Ondanks de voordelen der moderne verdediging blijven aan de directe rivierverdediging de nadelen kleven, dat zij veel troepen vergt, welke in een — zij het dan vrij diepe — cordonopstelling langs de rivier worden opgesteld, terwijl de aanvaller volkomen het initiatief heeft.

c. Indirecte rivierverdediging

Sedert de Eerste Wereldoorlog hebben de sterk voortgeschreden en nog steeds voortschrijdende motorisatie en mechanisatie der strijdkrachten de bewegelijkheid aanzienlijk vergroot, welke bewegelijkheid nog steeds wordt opgevoerd. Hierdoor zijn de bezwaren, moeilijkheden en nadelen, welke zich gedurende en na die oorlog hebben ontwikkeld tegen de uitvoering der indirecte of actieve rivierverdediging, voor een gedeelte ondervangen. Vooral ook daar de verhoogde bewegelijkheid hierbij meer ten goede is gekomen aan de verdediger dan aan de aanvaller. De verdediger kan — vooral op de eigen oever — een onbeperkt gebruik maken van zijn bewegelijkheid, terwijl de hindernis de bewegelijkheid van de aanvaller vóór, tijdens en onmiddellijk na de overgang sterk zal belemmeren. Mits de voor het aangrijpen van de overgaande en overgeane aanvaller bestemde troepenmacht geheel is gemechaniseerd en gemotoriseerd zal het voeren dezer verdediging zeer zeker weder met succes kunnen geschieden. Daarbij is het echter noodzakelijk dat aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan.

Zo moeten aan en achter de rivier opgestelde troepen de over de hindernis doordringende vijand zodanig vertragen en uiteindelijk tot staan kunnen brengen, dat die bewegelijke troepenmacht de gelegenheid krijgt de vijand op de gunstigste plaats en tijd aan te vallen. Bovendien moet de verhouding in de lucht het concentreren, gereedstellen en aanvallen dier troepenmacht mogelijk maken.

Voor het voeren van een dergelijke verdediging moet dan ook

- (1) het terrein op de eigen oever de gelegenheid bieden door het bezetten van beheersende punten met een minimum aan troepen de vijand te vertragen, te leiden en uiteindelijk te stoppen;
- (2) de voor de geconcentreerde tegenaanval beschikbare troepenmacht (hoofdmacht) sterk genoeg zijn om te kunnen afrekenen met de over de rivier doorgedrongen vijandelijke strijdkrachten;
- (3) de ruimte aanwezig zijn voor het optreden dier troepenmacht;
- (4) de verhouding in de lucht het optreden dier troepenmacht toelaten.

Het zal U zonder meer duidelijk zijn, dat naar mate het terrein minder voldoet aan de onder (1) genoemde voorwaarde, de voor vertraging en uiteindelijk tot staan brengen van de vijand bestemde troepen sterker moeten zijn. Deze versterking kan alleen geschieden ten koste van de troepen voor de tegenaanval, waardoor dezelfde moeilijkheid gaat ontstaan, welke ik U reeds bij de ontwikkeling der riviervediging mocht noemen.

Overigens zal ik straks nader ingaan op deze voorwaarden.

Hoewel deze wijze van het voeren der verdediging zeer hoge eisen stelt aan commandanten en troepen kan zij — mits aan de vorengenoemde voorwaarden zoveel mogelijk kan worden voldaan — ongetwijfeld tot een beslissend succes leiden, terwijl zij in vergelijking met de directe riviervediging met minder troepen kan volstaan.

Bij de verdediging op brede fronten zult U zien, dat deze op verschillende punten overeenkomt met de indirecte riviervediging, zodat ook de daarvoor geldende voorwaarden grote gelijkenis vertonen, zij het ook dat sommige dezer voorwaarden een nog overwegender, zelfs beslissende invloed uitoefenen.

4. DE VERDEDIGING OP BREDE FRONTEN

a. *Algemeen*

Het is volkomen begrijpelijk dat de verdediging op een breed front op het ogenblik in het brandpunt van de belangstelling staat. Niet alleen is allereerst de opbouw der strijdkrachten nog in gang, waardoor nog slechts over een beperkte hoeveelheid troepen kan worden beschikt, doch ook als de voorgenomen opbouw is voltooid, zal de dan beschikbare troepenmacht ontoereikend wezen voor het organiseren van een krachtige, hardnekkige verdediging.

Het behoeft dan ook geen verwondering te baren, dat wordt omgezien naar andere methoden voor de toch zo noodzakelijke verdediging.

In geen enkel land is men evenwel verder gekomen dan de erkenning van de noodzaak dezer verdediging.

Wel kan bij verschillende oefeningen de kritiek worden vernomen, dat weder op een te smal front is opgetreden, terwijl de werkelijkheid brede fronten zal opleggen, maar men verzuimt aan te geven hoe legerkorpsen en lagere eenheden die verdediging dan moeten voeren.

Worden oefeningen op brede fronten gehouden, dan is de daarbij optredende tegenpartij van zodanig beperkte sterkte, dat de consequenties niet of onvoldoende tot uiting komen.

Ook de voorschriften e.d. geven dienaangaande geen uitsluitel. Zo houden de Amerikaanse voorschriften voor het bataljon en het regiment infanterie

naar mijn oordeel in hun aanwijzingen voor deze verdediging te weinig in het oog, dat regelen voor grote eenheden niet ongewijzigd kunnen gelden voor kleine eenheden en onderdelen.

Het optreden van een divisie op een breed front kan niet worden opgelost door elk bataljon een dubbele frontbreedte toe te wijzen. Behoudens de enkele publicaties in militaire vaktijdschriften zijn we dan ook voornamelijk aangewezen op eigen beschouwingen van dit vraagstuk.

Uit het voorgaande zal U reeds zijn gebleken, dat ik het optreden op hoog niveau niet in mijn verdere beschouwingen betrek. Ik zal mij voor de uitvoering van de verdediging op brede fronten — ook wel genoemd de bewegelijke verdediging — beperken tot het legerkorps en lager. Dit toch is voor ons van actuele betekenis, terwijl de moeilijkheden, verbonden aan de uitvoering, het duidelijkst spreken.

Om tot de juiste gevolgtrekkingen te kunnen komen, dienen de beginselen voor de verdediging als uitgangspunt te worden genomen, waarbij echter ook zonder meer duidelijk is, dat eenheden op frontbreedten van het dubbele en meer van normaal niet meer het normale systeem van verdediging kunnen toepassen.

b. Noodzakelijke voorwaarden

Mijn grootste grief tegen velen, die deze wijze van verdedigen à tort et à travers aanbevelen, is dat zij geen rekening houden met de noodzakelijke voorwaarden of daarover slechts luchtig heenlopen. Het is heel gemakkelijk achter een schrijftafel een bevel uit te geven, maar indien de gevolgen daarvan niet helder voor ogen staan, zit de ondercommandant met een onuitvoerbare opdracht. Want om de verdediging op een breed front te kunnen voeren moet nu eenmaal worden voldaan aan bepaalde voorwaarden, welke de Amerikaanse schrijvers over dit onderwerp dan ook nadrukkelijk vooropstellen. Van deze voorwaarden zijn de volgende van beslissende invloed:

- (1) risico kan worden aanvaard; d.w.z. men kan trachten door deze wijze van verdedigen een niet onmiddellijk van overwegend belang zijnd gebied te behouden met een minimum aan troepen, waardoor bij het gelukken van deze opzet wordt voorkomen, dat het later opnieuw moet worden veroverd;
- (2) de verhouding in de lucht moet deze wijze van verdedigen toelaten; bezit de vijand het luchtoverwicht dan geraakt de uitvoering lelijk in het gedrang;
- (3) het terrein, d.w.z. de configuratie en de gesteldheid van het te verdedigen gebied, moet voor het toepassen dezer verdediging geschikt zijn.

Hoewel ik later op deze voorwaarden nog uitvoeriger terugkom, meen ik goed te doen haar U nu reeds voor ogen te houden, daar zij deze wijze van verdediging beheersen, doch zo dikwijls onverantwoordelijk worden veronachtzaamd.

c. Beginselen

Daarstraks heb ik gezegd, dat het uitgangspunt de beginselen voor de verdediging moet zijn. Hoewel deze bekend mogen worden geacht, is het wellicht goed hen even te memoreren. Zij zijn dan

- (1) elke verdediging moet offensief worden gevoerd;
- (2) alle opstellingen moeten zeer goed worden gemaskeerd;

- (3) het vuur der beschikbare wapenen moet zo geconcentreerd mogelijk worden gebruikt;
- (4) in de diepte gegroepeerd moeten steunpunten naar alle zijden der verdediging worden ingericht;
- (5) tegenaanvallen moeten worden voorbereid.

Geschiedt evenwel op een breed front de opstelling der onderdelen als in de normale verdediging, dan heeft dit tot gevolg, dat daardoor de diepte van de stelling niet 5 à 6 km maar 2 à 3 km zal wezen. Hierdoor wordt het moeilijk de in de stelling doordringende vijand in de diepte van de stelling op te vangen, zodat het hem gemakkelijker zal vallen de stelling op een of meer punten te doorbreken.

Dit laatste heeft mede tot gevolg dat de voorbereide tegenaanvallen op een eerder tijdstip moeten worden ontketend, waartoe de daarvoor bestemde reserven meer naar voren moeten worden opgesteld.

Het eerder tijdstip voor het inzetten der tegenaanvallen zal er toe leiden, dat de tegenaanval in vele gevallen te vroeg wordt uitgevoerd, n.l. vóór voldoende inzicht is verkregen in 's vijands hoofdaanval. Het brede front en het meer naar voren plaatsen der reserven dwingen voorts tot een zodanig verspreide opstelling dier reserven, dat geconcentreerde tegenaanvallen in de meeste gevallen practisch onuitvoerbaar worden. De verdediging kan dus niet op de normale wijze worden georganiseerd.

Teneinde aan alle nadelen van een ondiepe, gemakkelijk te doorbreken cordonopstelling te ontkomen moet een grote diepte blijven gehandhaafd. Door de naar verhouding geringer hoeveelheid beschikbare troepen zal daarbij het voor de gewone verdediging noodgedwongen aanvaarde beginsel van een vijandelijk doordringen in de stelling nog consequenter moeten worden doorgevoerd.

Hierbij wint een offensief optreden tegen die binnengedrongen vijand, i.c. de tegenaanval, nog meer aan betekenis.

Meer nog dan voor de normale verdediging is het tijdig verkrijgen van inlichtingen over en daardoor inzicht in 's vijands opmars en groepering, alsmede de richting waarin hij zijn hoofdaanval voorbereidt van het grootste belang. De taak van de luchtmacht en de verkennende en beveiligende troepen op de grond is hiermede nog belangrijker geworden.

Het krachtig bezetten en verdedigen der belangrijke en beheersende terreingedeelten in het te verdedigen gebied moet de aanvallende vijand dwingen dat gebied binnen te dringen in door de verdediger gewenste richtingen. Meer nog dan voor de normaal georganiseerde verdediging dient hierbij als eis te worden gesteld, dat de bezettingen dier terreingedeelten zich zelfstandig kunnen handhaven. Het leiden van 's vijands doordringen moet dan de gelegenheid scheppen hem met voorbereide tegenaanvallen aan te grijpen. Het zal U reeds duidelijk zijn, dat de vorm en gesteldheid van het terrein grotendeels zullen bepalen of deze wijze van verdedigen kan worden toegepast. Ik kom hier later uitvoeriger op terug.

In grote trekken zal dan de verdediging op brede fronten het volgende beeld vertonen:

- (1) Krachtige verkennende en beveiligende troepen vooruit om 's vijands opmars te vertragen en inzicht te verkrijgen in zijn opmars en groepering;
- (2) Een gebied, waarin door krachtige bezetting der belangrijke beheersende

terreingedeelten 's vijands doordringen wordt vertraagd, geleid en uiteindelijk gestopt;

- (3) Een sterke mobiele reserve voor het uitvoeren van tegenaanvallen op de doorgedrongen vijand.

Zoals U ziet heeft dit beeld zeer grote overeenkomst, zo niet een treffende gelijkenis met de indirecte riviervedigiging.

15 minuten pauze.

De Voorzitter:

Ik geef thans weder het woord aan de Kolonel Couzy.

5. HET LEGERKORPS OP EEN BREED FRONT

a. *Algemeen*

Teneinde een nadere beschouwing dezer verdediging beter tot haar recht te doen komen, wil ik eerst haar uitvoering door een legerkorps in grote trekken aangeven. Doorgaans zal een legerkorps zijn samengesteld uit drie infanteriedivisiën, één pantserdivisie en de nodige legerkorpstroepen. Krijgt het een frontbreedte van 50 km of meer te verdedigen (zie schets nr. 6) dan zal de legerkorpscommandant zijn infanteriedivisiën bestemmen voor het bezetten van het te verdedigen gebied, terwijl de pantserdivisie zijn sterke mobiele reserve vormt, welke de tegenaanvallen voorbereidt en uitvoert.

b. *De infanteriedivisie* (schetsen nr. 7 en 8)

De door de infanteriedivisiën te organiseren verdediging moet geheel zijn gericht op het in een zodanige toestand brengen van de vijand, dat de door de pantserdivisie voorbereide tegenaanvallen met een goede kans op succes kunnen worden uitgevoerd.

Hier toe moet de infanteriedivisie in het haar ter verdediging toegewezen gebied de beheersende terreingedeelten zo krachtig bezetten en ter verdediging inrichten, dat die verschillende aangewezen bezettingen zich zelfstandig kunnen handhaven, ook al worden zij volkomen door de vijand ingesloten. Teneinde daartoe in staat te zijn, moeten die bezettingen tenminste een versterkt bataljon infanterie tellen. Ik breng hierbij onder de aandacht, dat het beheersende van een terreingedeelte niet in de eerste plaats wordt bepaald door de aanwezige infanterieschootsvelden, doch voornamelijk door de waarneming. Deze laatste moet het omliggende gebied zodanig beheersen, dat op elk punt vuur door artillerie en mortieren kan worden gebracht.

Het tussen de gevormde grote steunpunten gelegen terrein wordt — voor zover bezetting nodig is — slechts zwak bezet, terwijl het door patrouilles en waarneming uit die steunpunten, en daardoor door vuur, wordt beheerst. Hiermede tracht men te bereiken, dat de vijand zijn aanvallen zal inzetten op door de verdediger gewenste plaatsen, waardoor mede zijn eerste doordringen in door de verdediger gewenste richtingen wordt geleid.

De uitgestrektheid van het te verdedigen gebied en de daarvoor beschikbare hoeveelheid troepen zullen het niet mogelijk maken alle daarvoor in aanmerking komende terreingedeelten te bezetten. In de meeste gevallen moet worden volstaan met bezetting van de daarvoor in aanmerking komende complexen in het voorste gedeelte van de stelling. De uiteindelijke diepte van

de stelling wordt dan verkregen door het voorbereiden van de bezetting van bepaalde terreingedeelten, doch bezetting van één of meer dezer complexen eerst te doen uitvoeren zodra een doordringen van de vijand dit noodzakelijk maakt. Deze z.g. „blockingpositions” hebben wederom tot taak 's vijands doordringen te leiden en/of uiteindelijk tot staan te brengen, teneinde de voorbereide tegenaanvallen mogelijk te maken en tot hun recht te doen komen.

De divisiereserve heeft dan ook een tweeledige taak n.l.

- (1) de tegenaanval op een beperkt doorgedrongen vijand;
- (2) het bezetten van enkele der voorbereide opstellingen om de doordringende vijand te leiden en uiteindelijk te stoppen.

De eerste taak is van ondergeschikt belang. Het kan echter voorkomen, dat de vijand op het front van een divisie een nevenaantal uitvoert, welke slechts over een beperkte diepte doordringt. De legerkorpscommandant, die zijn aandacht moet schenken aan 's vijands hoofdaanval of de dreiging daarvan, kan zich niet laten verleiden op een vijandelijk optreden van beperkte omvang zijn reserve of delen daarvan in te zetten. De divisie moet dit zelve kunnen klaren.

In tegenstelling evenwel met de normale verdediging vormt het bezetten van voorbereide opstellingen de voornaamste taak voor de divisiereserve. Aangezien de plaatsen en het bezetten der voorbereide opstellingen ten nauwste samenhangen met de plannen van de legerkorpscommandant voor de tegenaanvallen door zijn reserve, zal hij daarvoor de nodige aanwijzingen geven. Deze aanwijzingen zullen grote invloed uitoefenen op de samenstelling en plaats der divisiereserven. In zijn aanwijzingen zal de legerkorpscommandant tevens verband brengen in een eventueel optreden door die divisiereserven. De belangrijke taak, welke zij in de uitvoering van zijn plannen moeten vervullen, noopt de legerkorpscommandant tot de bepaling, dat zij niet zonder zijn machtiging mogen worden ingezet.

In het voorgaande is herhaaldelijk sprake geweest van het uiteindelijk stoppen of tot staan brengen van de doorgedrongen vijand. Wellicht is thans het ogenblik gekomen daarop even nader in te gaan.

Het stoppen van de vijand alvorens tot de tegenaanval kan worden overgegaan schijnt velen een verouderd begrip van vóór 1940. Toch is dit niet juist. Het belangrijke verschil is niet gelegen in het tijdstip, maar in de voorbereiding.

Voor 1940 werd eerst tot het organiseren van de tegenaanval overgegaan nadat de vijand was tot staan gebracht, thans wordt op elk niveau de mogelijke tegenaanvallen tevoren onder de ogen gezien, voorbereid en beoefend. Dit laatste heeft het grote voordeel, dat — eenmaal besloten tot de uitvoering — deze tegenaanval veel sneller kan worden ontketend.

Hoewel op elk niveau tegenaanvallen worden voorbereid, zullen deze tot en met het regimentsniveau (voorregiment) in de meeste gevallen niet tot uitvoering komen.

Slechts tegen een beperkt vijandelijk doordringen zal een bataljons- of regimentscommandant met kans op succes een tegenaanval kunnen inzetten. Dat het een beperkt vijandelijk indringen betreft, kan hij eerst constateren nadat de vijand tot staan is gebracht.

Op dit niveau moet de vijand dus eerst tot staan worden gebracht alvorens tot de tegenaanval wordt overgegaan.

Op hoger niveau (divisie en hoger) liggen de zaken iets anders. Wanneer de commandant een vijandelijk doordringen zo ernstig oordeelt, dat daardoor zijn verdediging kan worden bedreigd, geeft hij het bevel voor de uitvoering van een tegenaanval. Tussen het uitvoeren van het bevel en het begin van de uitvoering zal evenwel geruime tijd verlopen, tenminste een uur. Gedurende die tijd blijft 's vijands aanval voortgaan. Zijn nu geen maatregelen voorbereid of eenheden aangewezen om de vijand in een bepaald terrein op te vangen en tot staan te brengen dan wordt het ernstige risico gelopen, dat de voor de tegenaanval gereed te stellen troepen tijdens dat gereedstellen door de vijand worden verrast of bestaat de kans dat zij bij het eerste oprukken verrassend in de flank worden aangegrepen. Het bevel voor de uitvoering van de tegenaanval kan worden uitgegeven terwijl de vijandelijke aanval nog in gang is, maar de verdediger moet weten waar de aanval gedurende de tijd tussen bevelsuitgifte en uitvoering blijft. Hij moet de zekerheid hebben dat de vijand in die tijd een bepaald gebied niet kan bereiken, doordat hij daarvoor wordt opgevangen en gestopt. Slechts hierdoor kan het doorkruisen van een tegenaanval worden voorkomen.

Het zal U zijn opgevallen, dat ik niet heb gesproken van stoppen of tot staan brengen van de vijand, maar van *uiteindelijk* stoppen of tot staan brengen.

c. De pantserdivisie

Aangezien de door de infanteriedivisiën te voeren verdediging de door de legerkorpscommandant voorgenomen tegenaanvallen mogelijk moet maken, zijn deze voorbereide tegenaanvallen in het voorgaande reeds enige malen genoemd. Voor deze tegenaanvallen vormt de pantserdivisie de aangewezen eenheid. Zij paart kracht aan snelheid, waardoor zij snel en met succes overal kan worden ingezet. Teneinde deze tegenaanvallen de verlangde uitwerking te doen hebben, i.c. de doorgedrongen vijand te vernietigen, moet de legerkorpscommandant er naar streven de pantserdivisie volledig daarvoor beschikbaar te houden.

Moet de legerkorpscommandant kiezen tussen sterke divisiereserven en een sterke legerkorpsreserve dan zal hij de voorkeur geven aan de laatste. Teneinde zijn reserve met de grootste kans op succes te kunnen gebruiken zal hij veelal bindende opdrachten moeten verstrekken aan de infanteriedivisiën. Zoals reeds bij de taak voor de divisiereserve ter sprake is gekomen, zal hij voor elke tegenaanval bepalen welke voorbereide opstellingen („blocking positions”) in dat geval door de infanteriedivisiën moeten worden bezet.

De legerkorpsreserve wordt in beginsel geconcentreerd opgesteld, uit welke opstelling de uitgangsstelling voor elke tegenaanval gemakkelijk en snel moet kunnen worden ingenomen. Voor het verkrijgen van de nodige ruimte alsmede om de verschillende plaatsen van het brede front gemakkelijk te kunnen bereiken zal daarbij de opstelling meer naar achter liggen dan gewoonlijk.

Is het in sommige omstandigheden gewenst de legerkorpsreserve gesplitst op te stellen, b.v. om sneller te kunnen reageren op een niet verwacht vijandelijk optreden, dan moeten de beide opstellingen zo dicht bij elkander worden gekozen, dat een snel verzamelen voor een geconcentreerd optreden door de gehele reserve blijft gewaarborgd.

d. De andere wapens

Wanneer we nog even vluchtig de taak der verschillende legerkorpsstroepen bezien, dan heb ik reeds vermeld, dat de verkenningseenheden van grote betekenis zijn voor het tijdig verkrijgen van inzicht in 's vijands opmars en groepering en daardoor in zijn waarschijnlijke hoofdaanval. Treedt het gepantserde cavalerieregiment slechts bij uitzondering in zijn geheel op, een dergelijke uitzondering doet zich hier voor. Voor het vervullen van de taak op dit zeer brede front zal het regiment als een geheel moeten opereren. Ontvangt het bovendien een verdragende opdracht dan zal het om die opdracht te kunnen vervullen moeten worden versterkt, in het bijzonder met artillerie.

Ondanks de beperkingen, welke de uitgestrektheid van het te verdedigen gebied daaraan zal opleggen, wordt de artillerie zoveel mogelijk gecentraliseerd gebruikt voor het verkrijgen der grootste uitwerking. De legerkorps-artilleriecommandant moet grote aandacht besteden aan het met elkander in verband brengen van de vuurplannen der divisieën en in het bijzonder aan het voorbereiden van concentraties op het niet bezette terrein in het te verdedigen gebied. Met het oog op haar beveiliging wordt de artillerie verdeeld over vele kleine stellingterreinen, welke zoveel mogelijk zijn gelegen binnen de terreingedeelten, welke ter verdediging worden ingericht of voorbereid.

De pioniers hebben tot voornaamste taak het in staat van verdediging brengen van het te verdedigen gebied. Het stellen van hindernissen, in het bijzonder van uitgebreide mijnevelden, alsmede het aanbrengen van vernielingen, ook in het gebied vóór de stelling gelegen, nemen hierbij een eerste plaats in. Het onderhoud van het wegennet komt daarbij op het tweede plan.

De bezettingen der verschillende terreingedeelten moeten zich zelfstandig kunnen handhaven, ook nadat zij geheel door de vijand zijn ingesloten. Om aan deze opdracht te kunnen voldoen, moeten voldoende voorraden zijn opgeslagen in de verschillende steunpunten. Bij deze voorraden, welke omvangrijker moeten zijn naar mate de kans op isolatie groter is, mag vooral ook drinkwater niet ontbreken. Ook zullen de verschillende diensten een gedecentraliseerd optreden onder de ogen moeten zien, waarbij sommige onderdelen en inrichtingen gesplitst worden opgesteld en gebruikt.

6. ENKELE NADERE BESCHOUWINGEN

De in het voorgaande vermelde voorwaarden voor het voeren van de indirecte riviervedediging en de verdediging op brede fronten, welke ook worden aangegeven in de stellingen 2 en 4, laten duidelijk de overeenkomst zien tussen deze beide wijzen van verdediging. Men kan zeggen dat ze identiek zijn, waarbij het al dan niet aanwezig zijn van een onopruimbare tankhindernis het enig verschil vormt. Een verschil, dat uiteraard zijn invloed doet gelden op de uitvoering.

Nu we de uitvoering der beide wijzen van verdediging in grote trekken hebben bezien, wil ik op een tweetal der vorenbedoelde voorwaarden uitvoeriger terugkomen, aangezien zij de mogelijkheid voor het toepassen dezer verdediging bepalen.

Als eerste wil ik dan nader beschouwen

a. De verbouding in de lucht moet deze verdediging toelaten

Een dergelijke verdediging kan uitsluitend met kans op succes worden gevoerd indien de vijand geen overwicht in de lucht bezit boven het te ver-

dedigen gebied. Hoewel een eigen overwicht in de lucht uiteraard het verkiezlijkt zal wezen, is ten minste een evenwicht in de lucht noodzakelijk. In de meeste gevallen kan echter hierop niet worden gerekend. Aangezien een offensief op enige schaal heden ten dage niet meer denkbaar is zonder het overwicht in de lucht, zal de vijand alvorens tot de aanval over te gaan trachten dit overwicht te verkrijgen: Zodra de vijand dat overwicht in de lucht heeft bereikt, dwingt dit de verdediger

- (1) elke verplaatsing van enige omvang bij duisternis te doen geschieden;
- (2) rekening te houden met vijandelijke luchtlandingen.

Onder een verplaatsing van enige omvang moet worden verstaan de verplaatsing van een bataljon infanterie of groter eenheid. Het is niet eens nodig, dat een dergelijke verplaatsing rechtstreeks uit de lucht wordt aangevallen; door zijn luchtwaarneming kan de vijand een zich verplaatsende eenheid door concentraties zijner artillerie vernietigen.

Het innemen der voorbereide opstellingen in de diepte van de stelling („blocking positions”) kan dan slechts bij duisternis geschieden. Deze bezetting kan dus niet meer op elk gewild ogenblik worden uitgevoerd, waardoor zij in vele gevallen te laat zal komen. Bovendien kan de legerkorpsreserve zich eveneens slechts bij duisternis verplaatsen. Doordat deze reserve verder naar achter wordt opgesteld dan normaal, moet, behalve het gereedstellen voor de tegenaanval, in elk geval ook het eerste gedeelte van die aanval bij nacht worden uitgevoerd. Zowel het gereedstellen als de aanval bij duisternis brengen voor een grote gepantserde eenheid aanzienlijke moeilijkheden mede.

In elk geval kan ook die reserve niet meer op elk gewenst ogenblik worden ingezet, hetgeen zwaarder lasten legt op de infanteriedivisiën. Deze laatste moeten de doorgedrongen vijand langer kunnen vasthouden, terwijl het gebruik harer reserven wordt belemmerd en beperkt. In vele gevallen zal dan ook de voorbereide tegenaanval te laat komen of in het geheel geen zin meer hebben.

Voert de vijand — al is het slechts op beperkte schaal — luchtlandingen uit achter en in het achterste gedeelte van de stelling dan worden de bezwaren nog groter.

Niet alleen worden daardoor de getroffen voorbereidingen actief doorkruist, maar tegen deze luchtlandingen moeten delen van de divisie- en legerkorpsreserve worden gebezigd. Hierdoor zullen de divisiereserven niet aan de voor hen bestemde opdracht kunnen voldoen, terwijl evenmin sprake zal wezen van een geconcentreerde tegenaanval door de legerkorpsreserve.

Bezit de vijand het luchtoverwicht, dan komt de gehele verdediging wel zeer wankel te staan.

De tweede belangrijke voorwaarde wordt gevormd door:

- b. Het terrein moet geschikt zijn voor het toepassen van deze wijze van verdedigen*

Voor het toepassen dezer verdediging moet de terreinsgesteldheid van het te verdedigen gebied het mogelijk maken dat gebied voldoende te beheersen uit enkele tamelijk grote complexen. Ontbreken deze complexen, is het terrein grotendeels onoverzichtelijk en overal goed begaanbaar, dan is het onmogelijk het uitgebreide gebied met de beschikbare hoeveelheid troepen op de vorenbesproken wijze ter verdediging in te richten. Het bezetten van enkele,

ver uit elkander gelegen steunpunten, welke elkander niet met waarneming kunnen steunen, terwijl zij evenmin het hun omliggende terrein voldoende beheersen, heeft geen waarde. De vijand kan in dat terrein doordringen waar hij wenst, waarbij ook de verdediging van die steunpunten zelve moeilijker wordt door het ontbreken van voldoende waarneming. Om zich te kunnen handhaven zal de bezetting dan naar verhouding sterker moeten wezen. Wil men aan deze bezwaren tegemoet komen door het inrichten van vele steunpunten om daardoor tot een voldoende waarneming te kunnen komen, dan rijzen onmiddellijk weder andere moeilijkheden. Het verspreiden der troepen over de vele steunpunten leidt tot een zwakke cordonopstelling, waarin geen enkel steunpunt krachtig genoeg is om zich zelfstandig te kunnen handhaven.

Welke groepering en verdeling der troepen ook wordt gekozen, het voldoende vertragen, het leiden en het uiteindelijk tot staan brengen van een doordringende vijand zijn uitgesloten, waarbij dus de voorwaarden voor het aangrijpen van die vijand, i.c. de voorbereide tegenaanval door de legerkorpsreserve, komen te ontbreken.

Bovendien moet het terrein geschikt zijn voor het uitvoeren van tegenaanvallen door een grote pantsereenheid. De aard van het terrein moet het optreden van grote tankeenheden toelaten, terwijl er voldoende ruimte moet zijn voor het geconcentreerd optreden met een pantserdivisie. Is het terrein niet geschikt voor een dergelijk optreden dan wordt deze wijze van verdediging evenzo zeer bezwaarlijk.

Het vervangen van de pantserdivisie door een infanteriedivisie vermindert aanzienlijk de offensieve kracht van de tegenaanvallen. De aanval door een infanteriedivisie verloopt bovendien aanmerkelijk langzamer, waardoor een groter wissel moet worden getrokken op de door de andere divisieën georganiseerde verdediging, in het bijzonder die der „blockingpositions”. Het brede front in aanmerking nemend is het de vraag of een infanteriedivisie alle nodige tegenaanvallen tijdig zal kunnen uitvoeren, mede gelet op het feit dat de legerkorpsreserve meer naar achter wordt opgesteld dan normaal. Ten slotte is een infanteriedivisie niet het meest geëigend voor het aangrijpen van doordringende vijandelijke pantsereenheden.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen dat de nadere beschouwing van deze voorwaarden duidelijk heeft doen uitkomen, dat slechts onder bepaalde omstandigheden kan worden overgegaan tot de indirecte rivierverdediging of de verdediging op een breed front, zodat vóór het geven van het bevel tot het voeren ener dergelijke verdediging ter dege moet worden overwogen of die omstandigheden aanwezig zijn.

Volledigheidshalve wil ik nog nagaan in hoeverre mogelijk is een

7. EVENTUELE TOEPASSING IN ONZE TERREINEN

In onze terreinen met hun vele rivieren en kanalen zal de verdediging doorgaans achter een waterhindernis worden gevoerd. Dit biedt het grote voordeel dat tankvrijheid wordt verkregen, zodat niet onmiddellijk rekening behoeft te worden gehouden met een binnen- en doordringen van vijandelijk pantser.

De nadering tot de waterhindernissen wordt in de eerste plaats bepaald door het wegennet, dat echter zo uitgebreid is, dat deze nadering zonder bezwaar over de gehele breedte kan geschieden. Behoudens een hoogst enkele

uitzondering is de gesteldheid van de oevers zodanig dat practisch op elk punt kan worden overgegaan. Hoewel de geschiktheid voor overgang mede wordt bepaald door de terreinen geschikt voor verzamelplaatsen en uitgangsstellingen, kan practisch van geen terreingedeelte worden gezegd, dat er geen overgang behoeft te worden verwacht.

Het achter deze hindernissen gelegen terrein biedt nergens beheersende complexen, welke noodzakelijk zijn voor het vertragen der overgaande en overgegane vijand, alsmede het leiden en uiteindelijk tot staan brengen van zijn doordringen. Doch niet alleen ontbreken die complexen, maar bovendien vergemakkelijkt een uitgebreid wegennet het doordringen en het verder oprukken van de vijand, terwijl het tussen de wegen gelegen terrein bijna overal goed begaanbaar is.

Het bezetten van bepaalde punten aan de rivier kan de vijand min of meer dwingen of verleiden de waterhindernis te overschrijden op door de verdediger gewenste plaatsen. Maar de verdere organisatie is uitermate moeilijk. Het vertragen en leiden van de overgegane en doordringende vijand moet geschieden door bezettingen op de wegen. Het uitgebreide wegennet vergt dan de bezetting van een groot aantal punten, waardoor die bezettingen slechts van geringe sterkte kunnen zijn. De geringe waarneming in onze terreinen zal bij uitzondering mogelijk maken, dat die bezettingen elkander kunnen steunen.

De onoverzichtelijkheid en de begaanbaarheid van het terrein tussen de wegen maken het de vijand mogelijk overal door te dringen. Dit laatste, alsmede de geringe inspanning welke het opruimen van een zwakke bezetting kost, maken een leiden van de doordringende vijand illusoir. Voor het uiteindelijk tot staan brengen van de vijand in dit terrein zijn zoveel troepen nodig, dat daaraan niet kan worden gedacht. Het verspreid opstellen der voor de eigenlijke verdediging bestemde troepen over een grote oppervlakte kan dan ook alleen voeren tot een zwakke vertraging van de overgegane vijand. Als gevolg van het ontbreken van het leiden en het uiteindelijk tot staan brengen van de doorgedrongen vijand, wordt deze laatste niet in een toestand gebracht, welke een gunstige gelegenheid schept voor het uitvoeren van voorbereide tegenaanvallen.

De verdediger weet niet waar de doordringende aanvaller blijft noch heeft hij de zekerheid, dat de vijand bepaalde terreingedeelten niet kan overschrijden. Elke waarborg voor het tijdig uitvoeren van een geconcentreerde tegenaanval komt te vervallen.

Wil men — ondanks deze overwegende nadelen — toch nog deze verdediging toepassen dan zal zulks alleen mogelijk zijn door de tegenaanval tegen een vijandelijk doordringen zo snel in te zetten, dat de vijand de verdragende elementen nog niet heeft kunnen doorbreken. Behalve de grote risico's, welke daaraan zijn verbonden — zie bovengenoemde bezwaren alsmede het ontbreken van inzicht in 's vijands hoofdaanval — wordt dit onmogelijk zodra de vijand het overwicht in de lucht heeft verkregen.

De gevolgtrekking uit het voorgaande moet dan ook luiden, dat in onze terreinen de indirecte rivierverdediging noch de verdediging op een breed front of een combinatie van beiden uitvoerbaar zijn.

Maar wat dan wel? In de eerste plaats moet niet uit het oog worden verloren, dat deze wijze van verdedigen — ik doel dan voornamelijk op de verdediging op een breed front — een noodoplossing is, welke wordt toegepast

omdat de nodige middelen voor een normale verdediging ontbreken. Zij is niet gelijkwaardig aan de normale verdediging, welke zij dus nimmer kan vervangen. Nu deze noodoplossing niet geschikt is voor onze omstandigheden zal naar een andere moeten worden gezocht. Wanneer ik nu tracht een andere oplossing te ontwikkelen verzoek ik U daarbij steeds te bedenken dat ook deze slechts een noodoplossing zal kunnen zijn (zie schets nr. 9).

In het voorgaande is duidelijk tot uiting gekomen dat het achter de rivieren gelegen terrein zich slecht leent voor het vertragen van een overgegene vijand alsmede voor het uiteindelijk tot staan brengen van de doordringende vijand in de diepte van de stelling. Het verspreid opstellen van troepen over een grote breedte en diepte met de opdracht die onuitvoerbare taak te vervullen, moet dan ook als verspilling worden aangemerkt.

Het bezetten van bepaalde punten aan de rivier kan de vijand dwingen of verleiden op door de verdediger gewenste plaatsen over te gaan, m.a.w. invloed uitoefenen op zijn binnendringen in het gebied van de verdediger. Daarbij verschafft de waterhindernis de verdediger de nodige tankvrijheid, waardoor hij aanvankelijk geen rekening behoeft te houden met vijandelijke tanks.

Door deze bezetting alsmede een onafgebroken bewaking van de rivier over haar gehele lengte wordt elke vijandelijke overgang onmiddellijk gesignaleerd. Om te voorkomen dat een zodanige overgang kan uitgroeien tot een ernstige bedreiging moet daarop onmiddellijk worden aangevallen. Wordt een vijandelijke overgang in de kiem gesmoord dan zal deze opnieuw moeten worden georganiseerd om op een zelfde of andere plaats te kunnen worden herhaald. Om over de gehele lengte van de rivier vijandelijke overgangen onmiddellijk te kunnen aanvallen, zullen vele kleine reserven ver naar voren moeten worden opgesteld. Deze reserven, mobiele detachementen van een compagnie infanterie met één of twee pelotons tanks, moeten in sommige gevallen ook gezamenlijk kunnen optreden.

Op enige afstand achter deze kleine reserven zullen reserven van groter eenheden worden geplaatst. Deze laatste reserven dienen in de eerste plaats voor het op sterkte houden der kleine vooruitgeschoven reserven, welke uiteraard uitgeput geraken na enkele tegenaanvallen te hebben uitgevoerd. Bovendien moeten de groter reserven optreden in noodgevallen, waarbij echter niet uit het oog mag worden verloren dat verplaatsing overdag zeer riskant is.

De zo juist besproken verdediging zal dan het volgend beeld vertonen. Krachtige bewaking van de rivier, welke de vijandelijke patrouillegang tegen gaat en elke vijandelijke overgangspoging meldt. Het bezetten van een ondiepe strook met krachten, welke de overgegene vijand zo lang kunnen vasthouden, dat de onmiddellijke tegenaanvallen kunnen worden ontketend. Vele kleine reserven, opgesteld in het achterste gedeelte van vorengenoemde strook, welke elke gesignaleerde overgang onmiddellijk aanvallen. Enkele groter reserven, welke dienen voor het op peil houden der kleine reserven en voor noodgevallen.

Ik ben er mij volkomen van bewust dat in de hier ontwikkelde oplossing de verdediging slechts een beperkte tijdduur kan worden gevoerd, terwijl ook zij risico biedt. Om de gedachte te bepalen zal een kleine reserve na het uitvoeren van twee tegenaanvallen moeten worden vervangen, welke vervanging slechts éénmaal zal kunnen geschieden. Als gevolg hiervan kan een vijandelijke overgang op een zelfde plaats een viertal malen worden onge-

daan gemaakt. De verdediging zal dus een beperkt aantal dagen kunnen worden volgehouden. Bovendien kan een tegenaanval mislukken, in welk geval de groter reserve zal moeten ingrijpen. Het is echter de vraag of de aanvaller een mislukte poging vier maal op een zelfde plaats zal herhalen.

Daarbij wordt het meeste voordeel getrokken van de waterhindernis doordat de vijand bij elke poging om daarover te komen in zijn kwetsbaarste ogenblikken wordt aangegrepen.

Past men evenwel de indirecte riviervediging op een breed front toe, dan treden alle reeds besproken nadelen op de voorgrond. Gesteld dat men de vijand zou kunnen aanvallen voor dat hij de vertragende elementen heeft doorbroken dan zal hij reeds zoveel troepen en tanks hebben doen overgaan, dat het twijfelachtig is of de tegenaanval beslissend succes kan verkrijgen. Binnen een gevormd vijandelijk bruggenhoofd van 2 km diepte bevinden zich al gauw enige regimenten.

Het toepassen van de indirecte riviervediging op een breed front, waarbij de vijand uitsluitend enige vertraging wordt opgelegd, terwijl de uitvoering van de tegenaanvallen practisch onmogelijk is, kan dan ook in onze terreinen tot geen resultaat leiden. De troepen, welke voor de tegenaanval worden bestemd, komen daaraan niet toe, zodat zij in de verdediging geen taak vervullen.

In de door mij ontwikkelde noodoplossing nemen alle troepen aan de verdediging deel, waardoor de in te nemen frontbreedten enigermate kunnen worden versmald.

Het aanvallend optreden moet zo ver mogelijk naar voren en zo vroeg mogelijk geschieden, waarbij het meeste voordeel wordt getrokken van de rivier als hindernis.

8. BESLUIT

Mijnheer de Voorzitter, ik hoop, dat het mij is gelukt in het voorgaande duidelijk te maken hoezeer de indirecte riviervediging en de verdediging op brede fronten zijn verwant, alsmede dat zij slechts onder bepaalde omstandigheden kunnen worden gevoerd.

Nogmaals wil ik daarbij de nadruk leggen op het feit, dat laatstgenoemde verdediging als een noodoplossing moet worden gezien.

Tevens ben ik er mij van bewust, dat ik enige illusies en misschien zelfs heilige huisjes heb moeten aantasten en verstoren. Hieraan is echter niet te ontkomen.

Indien het voorgaande tot opmerkingen of vragen aanleiding geeft, ben ik uiteraard gaarne bereid deze te beantwoorden.

Ik dank U voor Uw aandacht.

De Voorzitter:

Ik dank U voorlopig zeer.

Ongetwijfeld zullen er enkelen zijn, die van mening verschillen of in debat wensen te treden. Deze kunnen zich opgeven bij de secretaris, de Overste Boots.

Wij zullen thans enkele minuten pauzeren, om het gehoorde te kunnen laten bezinken.

Luitenant-Kolonel B l a n k e n :

M. d. V., Exc., Gen., Kolonels, Mijne Heren.

In de eerste plaats past mij een woord van dank, omdat de Kolonel Couzy de vriendelijkheid heeft willen hebben, mij zijn voordracht ter inzage te geven.

Het zal U duidelijk zijn, dat mij enige kritiek niet zou passen, te meer, omdat de Kolonel op militair tactisch terrein, voor Nederland als Directeur van de Hogere Krijgsschool, een van de meest bevoegde personen, zelf spreekt van een „noodoplossing”.

Toch zij het mij vergund als troepencommandant enkele feiten te onderstrepen en tot slot enkele vragen te stellen.

1. Zowel bij de rivierverdediging als bij de verdediging op brede fronten, zegt de Kolonel met enkele woorden: „Deze verdediging stelt zeer hoge eisen aan commandanten en troepen”. N.m.m. zou bij de voorwaarden, welke van beslissende invloed zijn, er één, m.i. zeer belangrijke, moeten worden toegevoegd t.w. „dat geschikt moet worden over uitmuntend opgeleide troepen, onder zeer goede commandanten, allen beziel met een zeer hoog moreel”.

2. Ik kan niet verhelen, dat het mij als troepencommandant uitermate prettig aandeed de uitspraak te lezen: „dat het heel gemakkelijk is achter een schrijftafel een bevel uit te geven, maar dat de ondercommandanten met de onuitvoerbare moeilijkheden zitten, indien de gevolgen van dit bevel aan de bevelgever niet helder voor ogen staan”.

Hoewel hetgeen ik thans wil opmerken, enigszins buiten het kader van deze voordracht valt, is mij op de cursus welke ik thans nog volg gebleken, dat het *niet* zo gemakkelijk is achter een schrijftafel een goed bevel te geven.

Thans een drietal vragen:

1. Kolonel Couzy spreekt verschillende malen over het feit dat motorisatie en mechanisatie zoveel voordelen bieden. Is dit niet betrekkelijk? Ik bedoel, geldt dit niet alleen voor het optreden met grotere eenheden op grotere afstand? In dit verband moge ik vragen: op welke wijze denkt Kolonel Couzy de kleine reserven, detachementen van een sterkte van één compagnie inf. met één of twee pelotons tanks, „mobiel” te maken? Deze detachementen welke op korte afstand, ver naar voren zijn opgesteld, zullen in elk geval moeten worden gereedgesteld om een aanval te voet uit te voeren. Ik geloof dat het instijgen, uitstijgen daarna formeren van de compagnie en het gereedstellen in de uitgangsstelling, meer tijd zal vergen, dan te voet opmarcheren, tenzij deze compagnieën gemechaniseerd zijn, hetgeen mij weer niet mogelijk lijkt.
2. Bij de bespreking van het verschil in de opvatting omtrent tegenaanvallen zegt Kolonel Couzy o.a.: „thans worden op elk niveau de mogelijke tegenaanvallen te voren onder de ogen gezien, voorbereid en beoefend.”

Het is mij bekend en dat zegt de Kolonel zelf even later ook, dat tegenaanvallen tot op regimentsniveau zelden zullen worden uitgevoerd, tenzij in een steunpunt. Is er dan geen reden om deze tegenaanvallen op lager niveau maar uit de bevelen weg te laten en ons alleen te bepalen tot de hardnekkige verdediging? Wij krijgen nu bij vele kleinere onderdelen twee opdrachten, met het gevolg, dat zij beide maar half worden uitgevoerd.

3. Kolonel Couzy maakte in de laatste tijd vele buitenlandse reizen. Het kan niet anders of er is over dit onderwerp van gedachten gewisseld. Mag ik ook vragen hoe men in het buitenland over deze oplossing denkt?

Tot slot moge ik opmerken, dat ik de Kolonel Couzy wel zeer optimistisch vind, wanneer hij een Infanterie-onderdeel tweemaal een tegenaanval wil laten verrichten en daarna nog de bezetting van het heroverde gebied laat vormen.

De Kolonel sprak zelf van een „noodoplossing“, waaruit ik de vrijheid meen te mogen putten — hoewel ik zelf geen betere oplossing van dit voor ons zo belangrijke doch netelige geval weet — de hoop uit te spreken, dat deze aangelegenheid de volle aandacht moge hebben van alle tactici, tot voordeel van onze troepen en ons zelf, die deze soorten van verdediging, naar alle waarschijnlijkheid, zullen hebben te voeren.

Ik dank U.

Kolonel J. J. de Wolf:

Inleider heeft in zijn zeer duidelijk betoog naar voren gebracht, dat technische overwegingen voor het bepalen van de plaats van een rivierovergang niet ter zake doen. Deze stelling wordt ondersteund door het citeren van de beslissing van een Amerikaanse LKC betreffende de plaats van de Rijnovergang bij Bingen in 1945.

Vele der tegenwoordige overgangsmiddelen bieden inderdaad meer mogelijkheden dan vroeger. Niettemin stellen bijv. de moderne amphibie vaartuigen extra hoge eisen aan de plaatsen van te water gaan en landen. Bijzondere situaties kunnen de tijd nodig voor een overgang en een brugslag enorm vergroten.

Het besluit van deze LKC kan n.m.m. alleen ingegeven zijn door de overtuiging, dat technische eenheden en hulpmiddelen in onbepaalde mate tot zijn beschikking gesteld konden worden, waardoor men de situatie zo nodig a.h.w. technisch kon forceren.

Voorts zou ik een vraag willen stellen betreffende het Merkblatt über die Eigenarten der russischen Kriegführung, zijnde Mededelingen van gegevens, welke in 1941 door de Duitse Legerleiding werden uitgegeven. Daarin wordt o.a. vermeld:

„Entsprechend dem Vorhandensein von Amphibientanks in grosser Zahl muss man sich darauf einstellen, dass Wasserläufe allein nicht als Panzerhindernis anzusprechen sind.“

Wijst het verloop der Russische operatiën in Polen en Oost-Duitsland gedurende 1944 en 1945 in de richting van een bevestiging van dit gegeven?

Het behoeft geen betoog dat als dit gegeven juist zou zijn, de waarde van waterhindernissen zonder extra-voorzieningen sterk zou verminderen.

Kolonel E. Lindboom:

Mijnheer de Voorzitter, Generaal, Mijne Heren.

Persoonlijk heb ik enige malen deelgenomen aan oefeningen waarbij de rivierverdediging en de verdediging op brede fronten werden behandeld. Mede in verband daarmee heb ik de voordracht gehouden door de Kolonel Couzy met bijzondere belangstelling gevolgd.

Gaarne zou ik thans een vraag willen stellen, welke zijdelings het hedenavond behandelde onderwerp raakt. Tot op zekere hoogte kan de verdediging van West-Europa in 1944 worden vergeleken met de verdediging op een breed front.

Voor zover mij bekend, heerste er, nadat de invasie had plaats gevonden — en ook reeds voordien — een diepgaand meningsverschil tussen von Rundstedt en Rommel omtrent de keuze van het tijdstip, waarop de tegenaanval diende te worden ingezet en het gebruik van de hiervoor beschikbare reserves.

Alhoewel nimmer zal kunnen worden uitgemaakt, wie in dit opzicht gelijk had, zal ik het zeer op prijs stellen, de visie van de Kolonel Couzy dien-aangaande te mogen vernemen.

Kolonel J. H. Couzy :

Mijnheer de Voorzitter,

Gaarne wil ik de sprekers beantwoorden in de volgorde waarin zij hun opmerkingen hebben gemaakt.

De door de Heer *Blanken* gegeven uitbreiding kan ik geheel aanvaarden. Aangezien ik haar reeds achttien inbegrepen in de te stellen hoge eisen, heb ik deze toevoeging achterwege gelaten. Bovendien ben ik op deze aan gelegenheid niet dieper ingegaan, daar bij de theoretische beschouwing van een tactisch vraagstuk de opleiding en geoefendheid van de troep grotendeels buiten beschouwing wordt gelaten. De theoretische tactiek neemt stilzweigend aan, dat de benodigde troepen een voldoende opleiding hebben genoten en een goede geoefendheid bezitten.

Indien de leerlingen op de Hogere Krijgsschool niet voortdurend voor ogen wordt gehouden zich de gevolgen voor te stellen van door hen gedachte maatregelen of opgemaakte bevelen, zou dat instituut niet beantwoorden aan haar opdracht. Zij mag zich niet beperken tot de theorie, haar voornaamste taak toch is officieren meer kennis bij te brengen voor de praktische toepassingen in hun beroep. Daarbij wordt uitgegaan van de gedachte, dat bij het formuleren van een opdracht men zich moet voorstellen hetgeen daarop twee niveaus lager moet geschieden. Tenslotte moet de daadwerkelijke uitvoering gebeuren door een korporaal en vijf man.

Met de Heer *Blanken* vermeen ik, dat het verhogen der bewegelijkheid door motorisatie en mechanisatie voornamelijk geldt voor het optreden door groter eenheden op groter afstanden. Zij geldt dan ook in genedele voor de kleine reserves, welke onmiddellijk achter de voorste verdedigingsstrook worden opgesteld. Het bewegelijke element dier detachementen wordt gevormd door de ingedeelde tanks. Zij voeren de onmiddellijke tegenaanval uit, waarbij zij zo snel mogelijk worden gevolgd door de infanterie *te voet*. De tanks geven dus de overgegene vijand de eerste klap, waardoor deze tot staan komt, verliezen lijdt en in verwarring wordt gebracht, waarna de infanterie het terrein zuivert en de oorspronkelijke toestand herstelt. Mede in aanmerking genomen de beperkte afstand, waarover deze tegenaanvallen geschieden, moet deze uitvoering mogelijk zijn.

Een vóórregiment of -bataljon heeft tot taak het hem toevertrouwde gebied hardnekkig te verdedigen. Voor de uitvoering hiervan moeten de daarvoor in aanmerking komende terreingedeelten worden bezet en ter verdediging worden ingericht. Nadat hiervoor de nodige bevelen en aanwijzingen zijn verstrekt, de troepen de daaraan verbonden werkzaamheden hebben aangevangen, zal de commandant nagaan welke beperkte vijandelijke indringing(en) zich eventueel in zijn gebied zal (zullen) kunnen voordoen. Eerst dan zal hij overwegen op welke wijze tegen deze indringing(en) zal kunnen worden opgetreden, dus welke tegenaanvallen en met welke troepen moeten

worden voorbereid en beoefend. Met de Heer *Blanken* ben ik dan ook van mening dat in het operatiebevel voor een bataljon in de verdediging zeer zeker geen — in dat voor een regiment bij uitzondering — bevelen of aanwijzingen voor tegenaanvallen mogen voorkomen. De regeling der eventuele tegenaanvallen geschiedt afzonderlijk en doorgaans op een later tijdstip.

In een gesprek, dat ik vorige maand voerde met de waarnemend commandant van het „Command and General Staffcollege” te Leavenworth, kwam ook de verdediging op brede fronten ter sprake, hetwelk aanleiding gaf tot een uitvoerige gedachtenwisseling. Hij zeide, dat deze verdediging moest worden onderwezen, doch het zeer onbevredigend vond. Na enige discussie zeide de commandant, dat ik de drie noodzakelijke voorwaarden voor deze verdediging theoretisch zeer juist had ontwikkeld, doch dat — zelfs indien deze voorwaarden aanwezig waren — hij persoonlijk nog niet geloofde in de uitvoerbaarheid dezer wijze van verdedigen. Toen ik hem bijviel met het argument, dat in vele gevallen reeds in de normale verdediging gebrek aan troepen dwingt tot het voorbereiden van z.g. „blocking positions”, zodat het een onuitvoerbare eis vormt met een gelijk aantal troepen een twee- of drie-maal zo groot gebied te verdedigen, vroeg hij mij welke oplossing ik dan wel mogelijk achtte. Met mijn conclusie, dat op een breed front met een beperkt aantal troepen uitsluitend het vertragend gevecht kan worden gevoerd, kon hij geheel instemmen.

Misschien ben ik nog te optimistisch, maar ik neem aan dat het kleine detachement na de eerste tegenaanval, tengevolge van verliezen en het afstaan van een peloton infanterie voor het herstellen van de oorspronkelijke toestand, tot de helft zal zijn gereduceerd. Na de tweede tegenaanval zal het dan zijn verbruikt, zodat het dan dient te worden vervangen.

Tenslotte moge ik mededelen, dat de hedenavond besproken stof reeds een drietal jaren aan de Hogere Krijgsschool wordt behandeld, terwijl mijn inzichten en de door mij ontwikkelde noodoplossing aan de autoriteiten zijn bericht. In hoeverre een nadere bestudering daarvan is gebeurd, is mij niet bekend. Een nadere toelichting is mij nimmer gevraagd.

De Heer *de Wolf* vestigt er de aandacht op, dat de techniek eerst aan alle eisen, welke de tactiek stelt, zal kunnen voldoen, indien over al het daarvoor nodige en geëigende materieel wordt beschikt. Dit moge zo zijn voor de Amerikanen, doch andere legers zullen niet steeds daarover kunnen beschikken. Deze opmerking moet ik volkomen onderschrijven, maar ik meen dat bij onze rivieren en de gesteldheid harer oevers de techniek — zij het dan ook met een minder overvloedige uitrusting dan de Amerikaanse — in staat moet worden geacht aan nagenoeg alle eisen der tactiek te voldoen.

In hoeverre de Duitse mededeling van 1942, dat de Russen zouden beschikken over grote aantallen amphibietanks — waardoor de door rivieren te verkrijgen tankvrijheid illusoir zou worden — waarheid bevat, kan ik niet beoordelen. De laatste grote rivierovergang door de Russen geschiedde over de Oder. Nergens heb ik aanwijzingen gevonden, dat daarbij op grote schaal van amphibietanks is gebruik gemaakt. De mij ter beschikking staande gegevens over het Russische leger geven geen aanwijzingen over de aanwezigheid van grote aantallen amphibietanks.

Met de opmerking van de Heer *Lindeboom*, dat het doorgaans geen zin heeft in de geschiedenis na te gaan of een andere wijze van optreden wel-

licht tot andere gevolgen zou hebben geleid, stem ik volkomen in. Het is nu eenmaal zo gebeurd en het kan niet worden gewijzigd. Toen ik leerling was aan de Hogere Krijgsschool zei een mijner leraren, dat de practijk nooit kan uitmaken wie gelijk had. In de practijk krijgt men slechts één kans. Nooit kan het worden overgedaan. Gelukt een operatie dan wordt de commandant hoog geprezen, mislukt deze dan wordt hij verguisd en afgezet, zo niet erger. Dit is het risico van het beroep.

Inderdaad was Rommel aanhanger van de directe verdediging, terwijl von Rundstedt de indirecte verdediging aanhing. Echter moet niet uit het oog worden verloren, dat elke belangrijke beslissing uitsluitend door Hitler zelf werd genomen. In hoeverre het te late inzetten der tegenaanvallen uitsluitend aan von Rundstedt moet worden geweten, blijft dan ook een vraag.

Rekening houdend met de toen heersende omstandigheden — vooral het aanzienlijke geallieerde luchtoverwicht — ben ik persoonlijk van mening, dat Rommel's opvatting de juiste was. In de door hem voorgestane methode was de enige kans gelegen voor het in de kiem smoren der landingen, dus voor dat de gelande troepen zo sterk waren, dat zij de latere tegenaanvallen konden weerstaan.

En hiermede Mijnheer de Voorzitter meen ik de sprekers te hebben beantwoord.

De Voorzitter:

Ik dank U zeer voor de buitengewoon interessante en doorwrochte voordracht van hedenavond en tevens dank ik de debaters, die door hun vragen en aanvullingen op de voordracht de waarde hiervan hebben verhoogd.

Wij bevinden ons thans in een tijdperk, dat wordt aangeduid als „koude oorlog” en wij allen weten, dat de mogelijkheid bestaat, dat deze „koude oorlog” ontvlamt in een „warme oorlog”. Wij behoeven slechts naar Korea te kijken, om het voorbeeld voor ogen te zien. Daarom is het nodig, dat West-Europa zich wapent en tracht te voorkomen, dat hetgeen daar is gebeurd, zich hier zal herhalen.

Het aantal thans aanwezige troepen is niet voldoende om, overal waar dit nodig kan zijn, een verdediging te voeren volgens de regelen der kunst. Denkt men aan het terrein, waarop de verdediging gevoerd zou moeten worden, dan is zelfs geen blik op de kaart nodig, om te weten, dat verscheidene rivieren Europa doorkruisen in een richting omstreeks loodrecht op die der bedreiging. In het bijzonder zal men dus moeten bestuderen de rivierverdediging en de verdediging op brede fronten, of anders gezegd, de verdediging op brede fronten, door gebruik te maken van de rivieren.

Kolonel Couzy is van mening, dat een dergelijke verdediging slechts een vertragend resultaat kan hebben.

Dit is een conclusie, die ons niet behoeft te ontmoedigen. Wanneer iemand f 6000.— nodig heeft en hij heeft maar f 3000.—, dan zal hij naar middelen zoeken, om zich hierbij aan te passen, doch nimmer met deze laatste som hetzelfde kunnen bereiken, alsof hij wel het vereiste bedrag bezat. Zo zoeken wij naar methodes om met de beschikbare middelen de verdediging zo goed mogelijk te voeren en moeten daarbij bedenken „een krijgsman wint al veel, al wint hij niets dan tijd”.

Het heeft mij genoegen gedaan, dat de Kolonel Couzy de originele zienswijze heeft ontwikkeld, die wij hedenavond hebben gehoord. Wij moeten

niet het standpunt innemen van de Zuid-Koreanen, die wapens in de handen gedrukt krijgen en verder slechts meelopers zijn, maar wij moeten zelve denken en initiatief ontwikkelen en ik geloof, dat wij hier hedenavond een gelukkig voorbeeld van hebben gezien.

Ik heb verder met genoegen geconstateerd, dat inleider in wezen tot ons beider oud-leermeester, de Generaal Alting von Geusau is teruggekeerd. Deze in 1940 gestorven opperofficier is n.l. degen, die Kolonel Couzy bedoelde in het begin van zijn voordracht, toen hij diens voorliefde voor de directe rivierverdediging met een populaire maar kernachtige uitspraak aanhaalde.

De motieven van Generaal von Geusau waren dezelfde als die van Kolonel Couzy. Wanneer de vijand en masse aan de overkant is gekomen, dan is het gebeurd. Wij moeten hem dus aanpakken, voordat hij vaste voet op de eigen oever heeft gekregen. *Verdedig dus fanatiek de rivier met vuur en met tegenstoten, want dit is de enige kans.* Ook Rommel dacht er zo over. Hij zei, mijn enige kans biedt de zee. Heeft de vijand zich op de wal vastgezet, dan is de kans verkeken.

Het doet mij zeer veel genoegen, dat de Kolonel Couzy tot deze conclusie is geraakt.

Ik wil nog een hulpmiddel naar voren brengen, dat buiten het raam van de voordracht van hedenavond valt, doch dat wij ons terdege voor ogen moeten houden, dat is de waarde van de hindernis te verhogen, door de rivier te verbreden tot deze een formidabele hindernis wordt, zodat de moeilijkheid voor de vijand om deze over te trekken, wordt vergroot en voor ons de kans om het uit te houden. Ik meen goed te doen, hierop hedenavond met nadruk te wijzen.

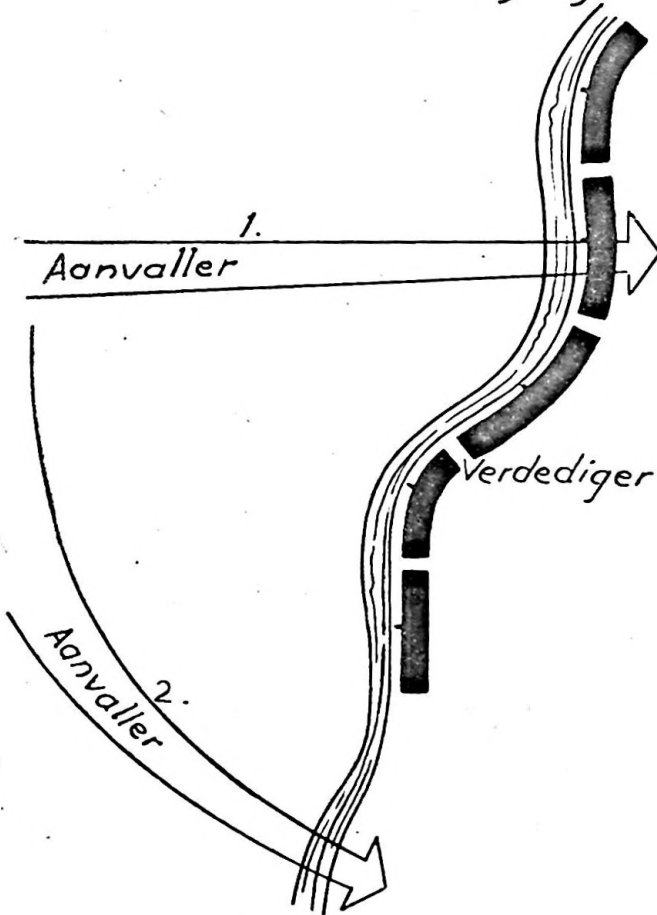
Mijne Heren, wij zijn thans gekomen aan het einde van deze avond en ik wil nogmaals de Kolonel Couzy dank zeggen, alsmede de debaters. Ik moet hieraan nog de vraag verbinden, of de heren in de loop van de volgende week aan de redacteur willen toezenden, wat zij hier hedenavond hebben gesproken.

Tenslotte wil ik de Kolonel Lindeboom nog bedanken voor zijn goede zorgen voor deze avond en dan sluit ik hierbij deze welgeslaagde avond in Assen.

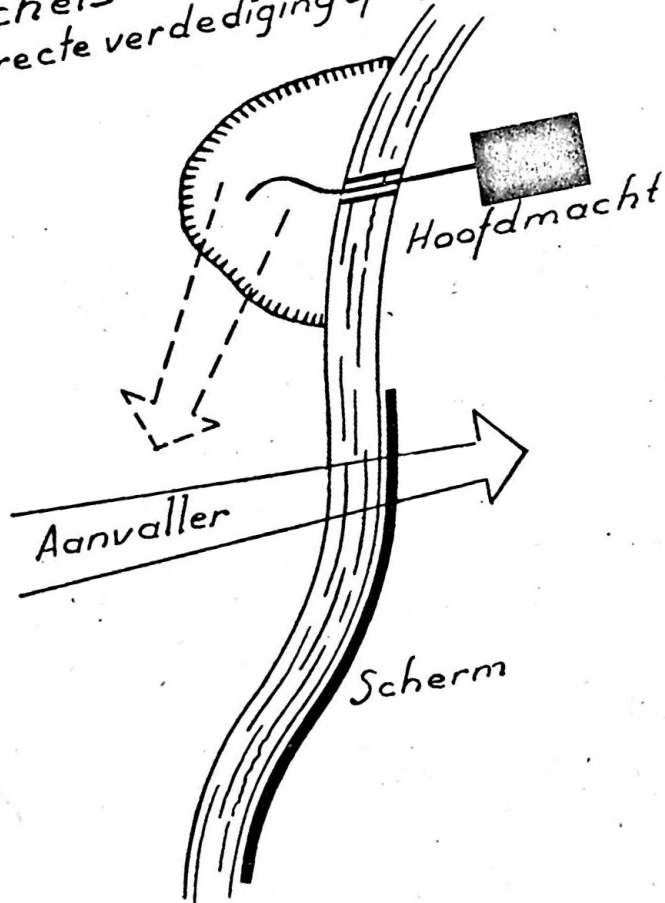
STELLINGEN

1. De sterk voortgeschreden en nog steeds voortschrijdende motorisatie en mechanisatie der strijdkrachten heeft de bewegelijkheid aanzienlijk opgevoerd, waardoor de waarde der indirecte riviervedediging — welke als gevolg van de Eerste Wereldoorlog zeer sterk is gedaald — weder is toenomen.
2. Voor het voeren van de indirecte riviervedediging moet
  - a. het terrein op de eigen oever de gelegenheid bieden door het bezetten van beheersende punten met een minimum aan troepen de vijand te vertragen, te leiden en uiteindelijk tot staan te brengen;
  - b. de voor de geconcentreerde tegenaanval beschikbare troepenmacht sterk genoeg zijn om te kunnen afrekenen met de over de rivier doorgedrongen vijandelijke strijdkrachten;
  - c. de ruimte aanwezig zijn voor het optreden dier troepenmacht;
  - d. de verhouding in de lucht het optreden dier troepenmacht toelaten.
3. De verdediging op brede fronten is een noodoplossing, welke uitsluitend kan worden toegepast indien aan bepaalde voorwaarden kan worden voldaan.
4. De voorwaarden waaronder de verdediging op brede fronten kan worden gevoerd zijn:
  - a. risico moet kunnen worden aanvaard;
  - b. het terrein moet de gelegenheid bieden door het bezetten van beheersende complexen de vijand te vertragen, te leiden en uiteindelijk tot staan te brengen;
  - c. de doorgedrongen vijand moet door tegenaanvallen met een krachtige reserve worden vernietigd;
  - d. de verhouding in de lucht moet deze wijze van verdediging toelaten.
5. Gelet op de onder 2 en 4 genoemde overeenkomende voorwaarden zullen de indirecte riviervedediging en de verdediging op brede fronten ook in de uitvoering een grote gelijkenis vertonen.
6. De aard van het Nederlandse terrein laat de toepassing van beide wijzen van verdediging niet toe, zodat een andere noodoplossing moet worden gevonden.

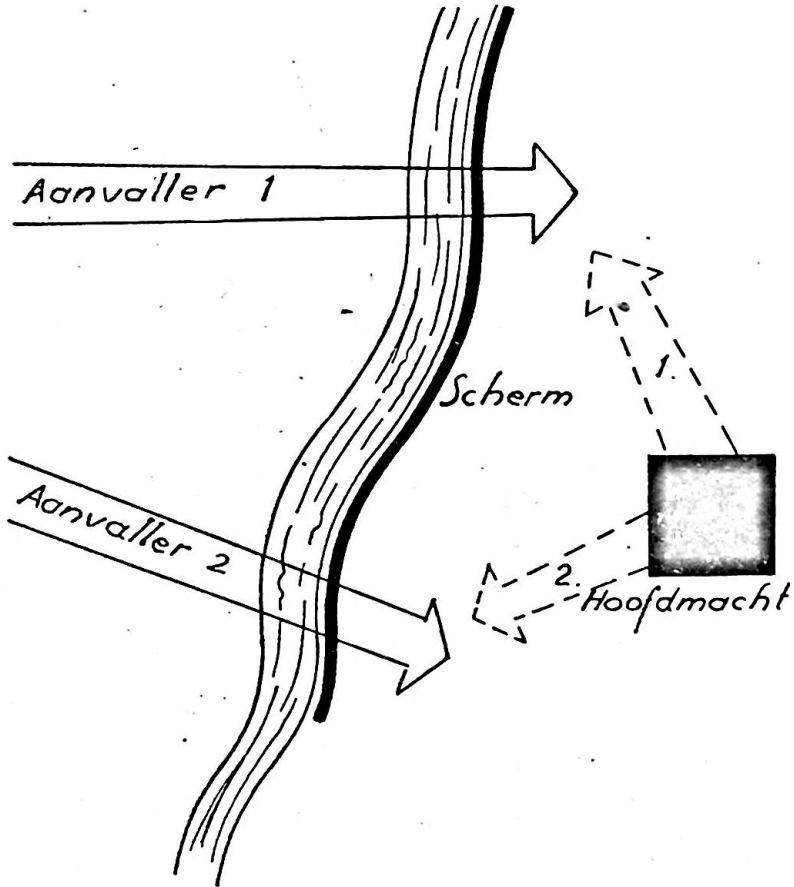
Schets nr 1
Directe rivierverdediging

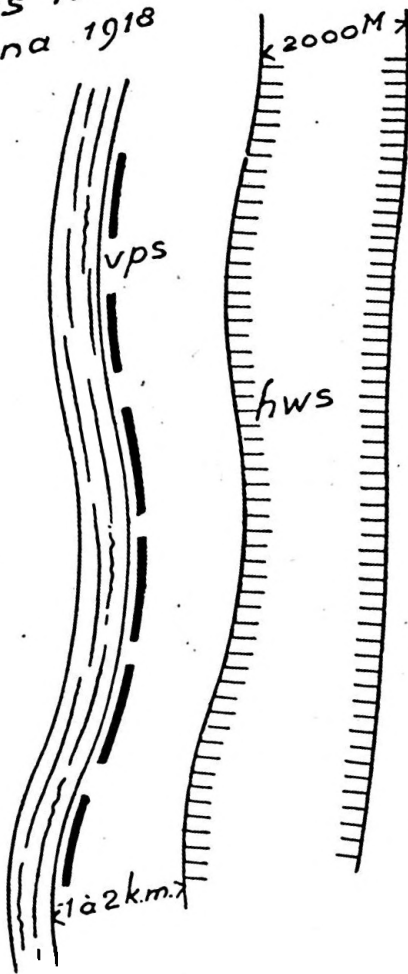
Schets nr. 2
Indirecte verdediging op vij oever

Schets nr 3
Indirecte verdediging op eigen oever

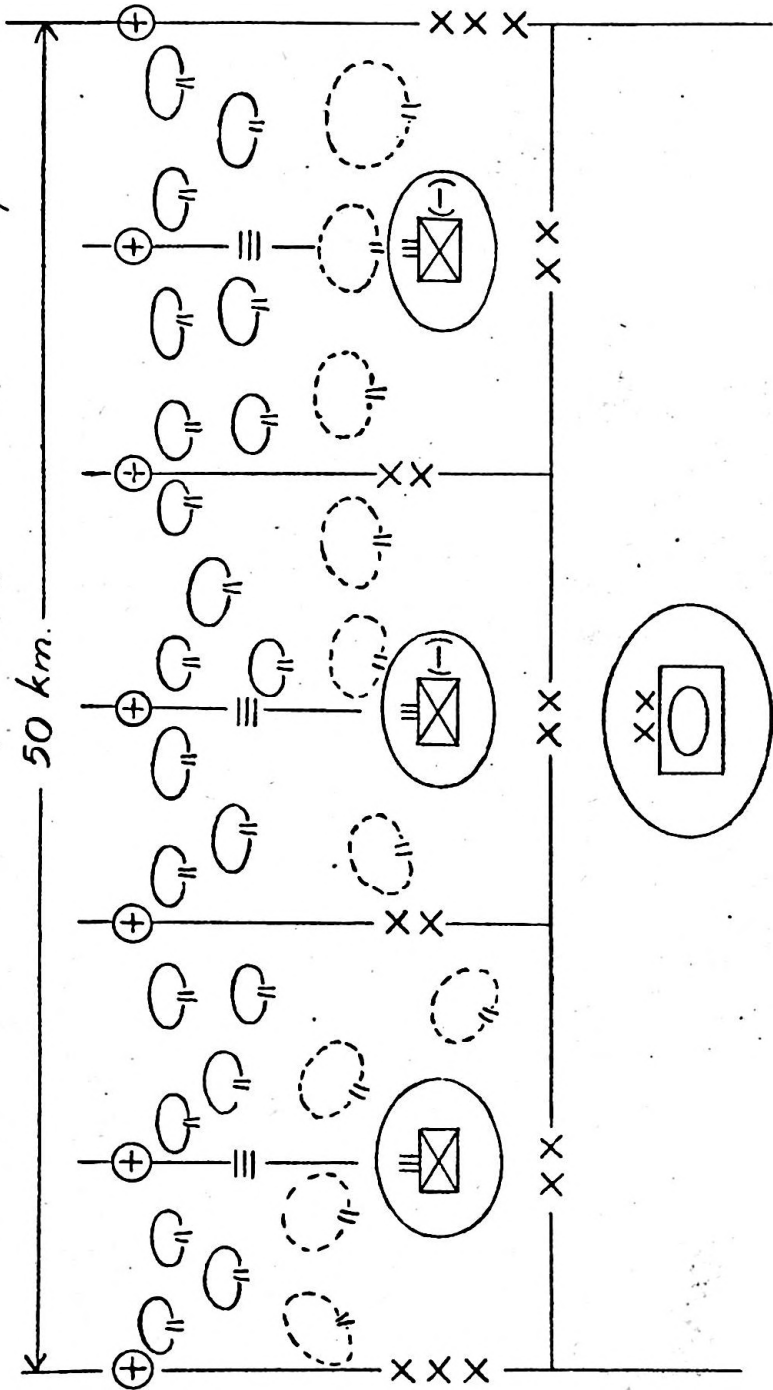

Schets nr 4
hws na 1918

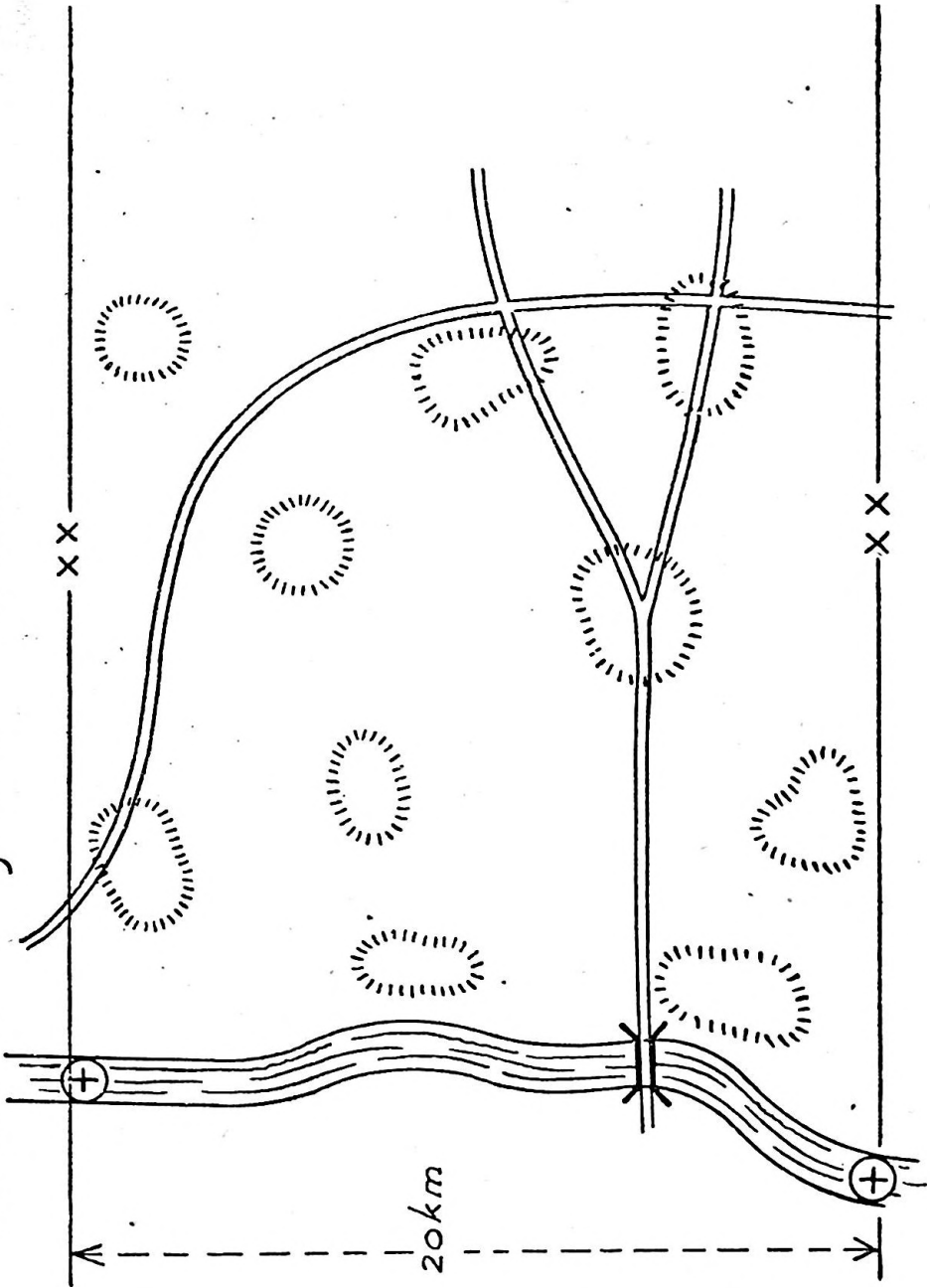

Schets nr 6 Schematische opstelling L.K. op breed front

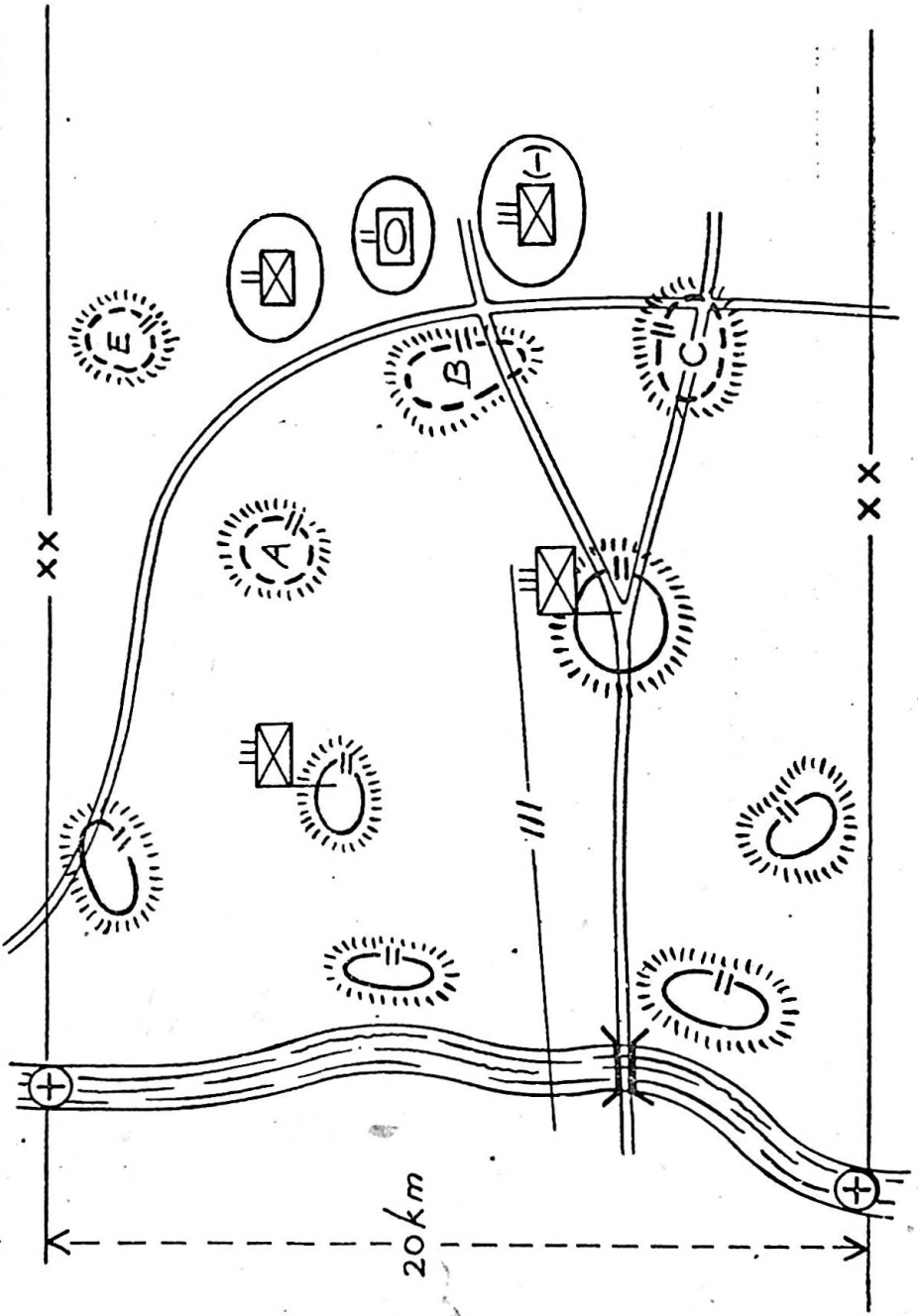

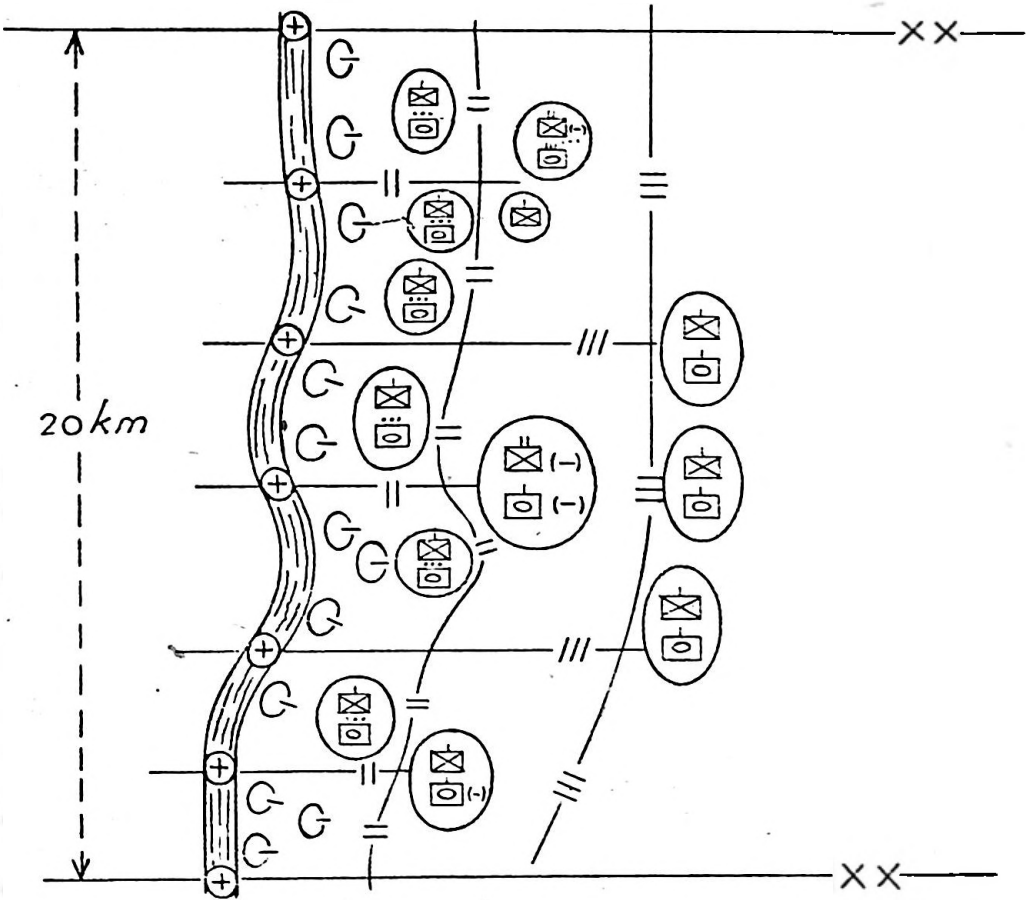
Schets nr 7 Gebied voordivisie

Schets nr 8 Opstelling der divisie

Schets nr. 9 Inf. div. in Ned. terrein

MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

NIEUWE LEDEN

Nederland

Delft: J. van Ormondt, Dir. Chemisch Laboratorium Rijks Verdedigings Organisatie.
Rotterdam: H. H. Wissels, 2e Luit. Inf.
Voorburg: R. J. N. Kooy, Kapt. Inf.
Zeist: F. L. Diekerhoff, Majoor der Mariniers.

De contributie voor het werkjaar 1951—1952 is vastgesteld op f 10.—. De leden, *die zulks nog niet deden*, wordt verzocht hun contributie wel te willen storten op postrekening 78828 van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, Den Haag.

Het Bestuur van de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap bestaat uit: M. R. H. Calmeyer, Lt.-Generaal G.S., Directeur van het Defensie Studie-Centrum, Voorzitter; I. A. Aler, Lt.-Generaal-Vlieger, Chef Luchtmachtstaf; D. A. van Hilten, Luit.-Generaal b.d., Redacteur Orgaan en W.J.; C. M. L. Schaper, Schout bij Nacht-Vlieger, Vlagofficier Marine Luchtvaartdienst; W. J. van Gulik, Gen.-Majoor G.S. b.d.; J. J. de Wolf, Kolonel der Genie; J. H. Couzy, Kolonel G.S., Directeur Hogere Krijgsschool; G. B. Fortuyn, Kapt. Lt. ter Zee, Directeur Marine Stafkursus; E. J. C. van Hooft, Majoor Stoottroepen; Mr F. R. Mijnders, Raadadviseur in algemene dienst bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken belast met de leiding van de afd. Openbare Orde en Veiligheid; A. B. Wolff, Lt.-Kol.-Vlieger-Wrn., Chef Staf Co. Tac. Lsk.; J. P. Boots, Res. Luit.-Kolonel b.d., Secretaris-Penningmeester, van Alkemadelaan 215, Den Haag, telefoon 774621.

Geeft bij adresverandering kennis aan de Secretaris-Penningmeester,
van Alkemadelaan 215, 's-Gravenhage
en vergeet vooral niet ons een nieuw lid op te geven